

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku
ÜNİTE ADI İcra Hukukuna Giriş
ÜNİTE NO 1
YAZAR Dr.Öğr.Üyesi ALİCAN TÜRKAY

İCRA HUKUKUNA GİRİŞ

Maddî hukukun belirlediği subjektif hakların, devletin icra organlarıncı cebren yerine getirilmesine ilişkin hususları konu alan şekli hukuk dalına icra ve iflas hukuku adı verilir. İcra ve iflas hukuku temel olarak icra hukuku (Cüz’i İcra) ve iflas hukuku (Külli İcra) olarak ikiye ayrılmaktadır. İcra hukukuna giriş başlığında cüz’i icraya genel bir giriş yapılacaktır. Bu bölümde; cebri icra kavramı açıklanacak, icra hukukunun bölümleri irdelenecek, icra hukukunun kaynakları tespit edilecek ve icra hukukuna hâkim olan ilkelere yer verilecektir.

İCRA HUKUKUNA ÖZGÜ TEMEL KAVRAMLAR

Takip Hukuku Takip hukuku, icra ve iflas hukuku ya da cebri icra hukukunun diğeri adıdır.

Alacak/Alacaklı – Borç/Borçlu Talepte bulunan kimsenin maddî hukuktan kaynaklanan talebi, genel olarak alacak olarak ifade edilir. Devletin yetkili organları ve devlet gücü vasıtasıyla maddî hukuktan kaynaklanan talebinin gerçekleştirilmesini isteyen kişi de alacaklı olarak kabul edilmektedir. İcra takibini başlatan ve talepte bulunan kişi alacaklı iken, kendisinden talepte bulunulan kişiye de borçlu adı verilir. Devletin yetkili organları ve devlet gücü vasıtasıyla gerçekleştirilmesi istenilen talep konusu şey alacaklı için alacak iken, borçlu bakımından aynı konu borç olarak karşımıza çıkar. Takip İşlemi İcra takiplerine yön veren işlemlere takip işlemleri denilmektedir. Taraf takip işlemleri Taraf takip işlemi, takibin işleyişi içinde tarafların yaptıkları, takibe yön vermek amacıyla ve genellikle icra takip işlemlerinin yapılmasını sağlamaya yönelik işlemlerdir. İcra takip işlemleri İcra takip işlemleri ise kural olarak icra organları tarafından yapılan, cebri icranın ilerlemesine yönelik olan ve borçluya karşı yapılan işlemlerdir.

CEBRİ İCRA KAVRAMI VE TÜRLERİ

Cebrî İcra Kavramı İcra ve iflas hukukunun diğeri adı cebri icra hukukudur. Cebrî icra; zorla uygulama, yerine getirme demektir. Bu işle görevli devlet kurumuna icra dairesi, bu işi yapan kamu görevlilerine ise icra memuru adı verilir. Cebrî icra hukuku, özel hukuktan doğan alacaklar içindir. Amme (kamu) alacaklarının tahsili İcra ve İflas Kanunu’na göre değil, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun’a göre icra edilir. İcra ve iflas hukukunda borçlu cebri icra yoluyla takip edilirken, temel olarak iki farklı yola başvurulabilir: Cüz’i icra veya külli icra. Cüz’i İcra Cüz’i icrada; borçlunun bir veya birkaç alacaklısı, alacaklarını borçlunun mal varlığındaki bir veya birkaç maldan almaya çalışır. Bir başka ifadeyle, cüz’i icrada borçlunun karşısında bir veya birkaç alacaklısı vardır. Bu alacaklı veya alacaklılar alacaklarını borçlunun mal varlığı içerisindeki bir veya birkaç mala yönelerek tahsil yoluna giderler. Söz konusu mallar, icra organlarıncı haczedilir; satılır ve elde edilen paralar alacaklıya ödenir. Külli İcra Külli icrada, borçlunun karşısında tüm alacaklıları vardır. Borçlunun haczedilebilir tüm mal varlığı, cebri icranın konusunu oluşturur. Bir başka ifadeyle, külli icrada borçlu bütün mal varlığı ile bütün borçlularına karşı sorumludur. Bu durumda, borçlunun bütün mal varlığı satılır ve elde edilen para borçlunun bilinen bütün alacaklılarına ödenir. İCRA HUKUKUNUN BÖLÜMLERİ İcra hukuku iki ana bölüme ayrılır: İlamlı icra (İİK m. 24-41) ve ilamsız icra (İİK m. 42-144; 167-170/b; 269-269/d; 272-276). İlamlı İcra İlam bir davanın mahkemece nasıl bir hükme bağlandığını gösteren resmî belgedir. Kanunlarda yazılı bazı belgeler (mahkeme huzurunda yapılan sulhler ve kabuller gibi) bu tanıma uymamasına rağmen ilam mahiyetinde kabul edilmiştir. İlamın konusunu bir para alacağı veya paradan başka bir alacak (taşınır teslimi gibi) oluşturabilir. Elinde borçlusuna karşı bir mahkeme ilamı (hükmü) veya ilam mahiyetinde bir belge bulunan her alacaklı ilamlı icraya başvurabilir. İlamlı icra, konusu para olan veya para olmayan her çeşit alacak hakkında uygulanır. İcra dairesi ilamlı icra takip talebi üzerine alacaklının elinde bir ilam veya ilam mahiyetinde bir belge bulunup bulunmadığını re’sen araştırır. Eğer alacaklı bu belgelerden birine sahip değilse, icra dairesi talebi reddeder. İlamsız İcra Alacaklının alacağı para (veya teminat) alacağı ise, alacaklı herhangi bir ilama gerek duymaksızın ilamsız icra yoluna başvurabilir. Alacağı para (veya teminat) olan alacaklı, daha önce mahkemede dava açıp bir ilam elde etmek zorunda olmaksızın, doğrudan icra dairesine başvurarak ilamsız icra takibi başlatabilir. Hatta alacaklının bu

takip yoluna başvurulması için alacağı hakkında bir senedi olması dâhi gerekmez. İcra İflas Kanunu'na göre, kira bedelinin ödenmemesi veya kira süresinin dolması hâllerinde kiralanana taşınmazlar ilamsız icra yoluyla tahliye edilebilir.

İCRA HUKUKUNUN KAYNAKLARI

İcra hukukunun kaynakları üç başlık altında toplanmaktadır: • İcra İflas Kanunu • Yargıtay İçtihatları • Diğer Kaynaklar Nihayet doktrin, diğer hukuk dallarında olduğu gibi icra ve iflâs hukuku için de önemli bir kaynaktır.

İCRA HUKUKUNA HÂKİM OLAN İLKELER

Cebrî İcra Hukukuna Özgü İlkeler İcra hukukunun kendine özgü ilkelerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Para alacaklarının ayrılması ilkesi: Örneğin ilamsız icranın konusunu sadece para alacakları oluşturabilir. Konusu para olmayan bir alacak için (kiralanan taşınmazın ilamsız tahliyesi hariç) doğrudan ilamsız icraya başvurulması mümkün değildir. **Paraya çevirme ilkesi:** Paraya çevirme ilkesi gereğince, para alacaklısının alacağı borçlunun haciz konulan mal varlığının paraya çevrilmesi sonucu elde edilen paradan karşılanır. **Cebrî icra yollarının sınırlı ve belirli olması:** Kanunilik ilkesi ile paralel olarak cebrî icra yollarının sınırlı ve belirli olması gerekir. **Cebrî icra tedbirlerinin sınırlı ve belirli olması:** Kanunda sayılı cebrî icra yollarından hangisi seçilirse seçilsin, o takip yoluna ilişkin cebrî icra tedbirleri ve prosedürleri de belirlidir. **Şekle sıkı sıkıya bağlılık:** İcra takibinin temel safhalarıyla ilgili bütün işlemler belli formlar ve örnekler üzerinden gerçekleştirilmelidir. Ayrıca İcra İflas Kanunu m. 8 hükmü gereği, icra dosyasında yapılan tüm işlemler tutanağa bağlanmalıdır.

Alacaklı ile borçlu arasında menfaat dengesinin gözetilmesi: Menfaat dengesi, hem alacaklının borçlunun haklarını ihlâl edecek derecede alacaklıya doğru kaydırılmaması hem de alacaklının alacağına kavuşmasına engel olacak derecede borçluyu koruma yoluna gidilmemesi ile kurulur.

Hacizde tertip ilkesi: Buna göre, icra memuru ilk önce, borçlunun çekişmesiz mallarını haczetmelidir. **Borçlu tarafından başkasının olduğu bildirilen ya da üçüncü kişiler tarafından üzerinde istihkak iddia edilen mallara borçlunun çekişmeli malları, bunun dışındaki mallara da çekişmesiz malları adı verilir.** Çekişmeli malların haczi en son sıraya bırakılır. **Cebrî İcra Hukukuna Uygulanan Diğer İlkeler** **Cebrî icra hukukuna uygulanan temel yargılama ilkeleri ise şunlardır:** **Tasarruf ilkesi:** Tasarruf ilkesi, uyuşmazlığı başlatmak, uyuşmazlık konusunu belirlemek, uyuşmazlığı sürdürüp sürdürmemek veya sona erdirmek konusunda tarafların yetkisini ifade eder. **Taraflarca getirilme ilkesi:** Bu ilke, takip malzemelerinin ve takibin dayanağı olan vakıa ve delillerin taraflarca getirilmesini ifade eder.

Takibin icra organlarıncı yürütülmesi: Alacaklının takip talebinden takibin sona ermesine kadar takibin tüm aşamaları icra organları tarafından yürütülür. **Doğrudanlık ilkesi:** İcra organları kanunun kendilerine tanıdığı yetkiyi bizzat ve doğrudan, başka bir merci veya makam araya girmeden kendileri kullanırlar. İcra organları kendi yetki alanı dışında kalan işler için o yerin yetkili icra organından yardım talep etmelidir. Buna istinabe adı verilir. **Takip ekonomisi ilkesi:** Bu ilke, takibin ve icra faaliyetinin mümkün olan en kısa sürede ve masrafsız şekilde yürütülmesini ve sonuçlandırılmasını ifade eder. **Alenilik ilkesi:** İcra hukukunda sınırlı aleniyet ilkesi geçerlidir. Zira cebrî icra hukuku genelde borçlunun özel alanına müdahale etmektedir. **Yazılılık-sözlülük ilkesi:** Bu ilke, şekle sıkı sıkıya bağlılık ilkesiyle paralellik arz etmektedir. Bu ilke uyarınca, icra organları huzurunda yapılan işlemler kural olarak yazılı olmalıdır. İcra ve iflâs dairelerinin yaptıkları muamelelerle kendilerine yapılan talep ve beyanlar hakkında bir tutanak düzenleme zorunlulukları da bu ilkenin bir uzantısıdır.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI İcra Teşkilatı-Şikâyet-İcra Harç ve Giderleri

ÜNİTE NO 2

YAZAR Dr.Öğr.Üyesi ALİCAN TÜRKAY

İCRA TEŞKİLATI-ŞİKÂYET-İCRA HARÇ VE GİDERLERİ

Bir icra takibinin başlamasından sona ermesine kadar olan süreçte karşımıza çıkacak en temel konular icra organları, şikâyet kurumu ve icra harçları ile giderleridir. İcra teşkilatının daha iyi bilinmesi, cebrî icra prosedürü içinde mevzuata aykırı işlem yapılması durumunda başvurulacak şikâyet kurumunun anlaşılması ve icra takibinin başlamasından sona ermesine kadar olan süreçte karşılaşılabilecek harç ve giderlerin tanınması, cebrî icra hukukunun da daha iyi ve daha kolay anlaşılması için önemlilik arz etmektedir.

İCRA TEŞKİLATI

İcra organı kelime anlamı itibariyle, yürütme organı, işlerin yürütülmesi için görevlendirilen organ anlamına gelir. Cebrî icra prosedürünü yerine getiren ve kanunların belirlediği çerçevede zor kullanma yetkisi bulunan organlara ise, cebrî icra organı denir. Cebrî icra organları, asıl ve yardımcı icra organları olmak üzere ikiye ayrılır. Asıl icra organları, icra dairesi (müdürü), icra mahkemesi ve Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesidir. Yardımcı icra organları ise genel mahkemeler, adalet müfettişleri ve cumhuriyet savcıları ile bölge adliye mahkemeleridir. Asıl İcra Organları Asıl icra organları, sadece icra işleri için kurulmuş olan ve bunun dışında bir görevi bulunmayan organlardır. İcra dairesi (müdürü): Cebrî icra takibinin başlatıldığı ve sürdürüldüğü icra teşkilatının temel organı icra dairesidir. Her asliye hukuk mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi bulunur (İİK m. 1). İcra dairesinin, başında bu daireden sorumlu amir konumunda bir icra müdürü yer alır. İcra dairesinde ayrıca yeteri kadar icra müdür yardımcısı, kâtip, mübaşir ve hizmetli de görev alır. İcra işlerinin az olduğu yerlerde mutlaka bir icra müdürü bulunması gerekli değildir. İcra müdürünün, müdür yardımcısının veya icra kâtibinin herhangi bir nedenle yokluğu hâllerinde icra işleri görevlendirilecek yazı işleri müdürü veya zabıt kâtibi tarafından yürütülebilir. İcra dairesi, görevleri çerçevesinde zor kullanma yetkisine sahiptir. Bu doğrultuda, kolluk kuvvetlerine ve köy muhtarlarına emir ve talimat verebilir. Ayrıca icra memurlarının görevleri kapsamında kanunda yazılı durumlarda takdir yetkisi de bulunmaktadır. İcra memurlarının vermiş oldukları zararların tazmin edilmesi için açılacak olan tazminat davası, Adalet Bakanlığına karşı genel mahkemelerde açılmalıdır (İİK m. 5). Devlet zararın meydana gelmesinde kusurlu olan memura rücu eder. Bu davanın zararın öğrenilmesinden itibaren bir yıl ve her hâlde zararın meydana gelmesinden itibaren 10 yıl içinde açılması gerekir. İcra müdürlerinin kanundan doğan iki türlü yükümlülüğü bulunmaktadır: Olumlu ve olumsuz yükümlülükler. Olumlu yükümlülükler kapsamında icra müdürü, yaptıkları işlemler hakkında ve kendilerine gelen talep ve beyanlar hakkında bir tutanak düzenler (İİK m. 8). Takip kapsamında yapılan ödemelerin kabul edilmesi de icra müdürü açısından olumlu bir yükümlülüktür. Ancak 2012 yılında yapılan değişiklik ile artık yapılacak ödemeler icra dairelerine değil, icra dairesi adına bankalarda açılan hesaba yapılır. UYAP kullanmak da icra müdürünün bir diğer olumlu yükümlülüğüdür (İİK m. 8/a). Olumsuz yükümlülükler kapsamında icra dairesi çalışanları, dairelerince takip edilmekte olan bir alacak veya satılmakta olan bir şey hakkında kiminle olursa olsun kendileri veya başkaları hesabına bir akit yapamazlar (İİK m. 11). Bu maddedeki yasağa aykırı olarak yapılan akitler mutlak olarak batıldır ve süresiz şikâyete tâbidir. İcra dairesi çalışanları kendisinin, karı veya kocasının, nişanlısının yahut kan ve sıhrî usul ve fîrunun veya üçüncü derece dâhil olmak üzere bu dereceye kadar kan ve sıhrî civar hısımlarının, kanuni mümessili veya vekili yahut müstahdemi bulunduğu bir şahsın menfaati olan işleri yapamaz (İİK m. 10). İcra mahkemesi: Her asliye mahkemesinin yargı çevresinde en az bir icra mahkemesi bulunur. Ayrı bir icra mahkemesi bulunmayan yerlerde, icra mahkemesinin görev alanına giren dava ve işleri, o yerdeki asliye hukuk mahkemesi yürütür. İcra mahkemeleri tek hâkimli olup özel bir mahkemedir. İcra mahkemesi, daimi olarak icra dairelerini gözetler ve denetler. Ancak bu durum, icra mahkemesinin icra dairesiyle hiyerarşik (altlık-üstlük) ilişkisi olduğu anlamına gelmez. İcra mahkemeleri icra dairelerinin işlemlerini, ancak şikâyet üzerine denetleyebilir. Bu durumda da icra mahkemesi icra dairesi yerine geçerek karar veremez. İcra dairesine emir ve talimat veremez. İcra mahkemesi kararları kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bir başka deyişle, icra

mahkemesinin karara bağladığı bir konu daha sonra genel mahkemelerde yeniden dava edilebilir. Yargıtay'ın ilgili hukuk dairesi: Yargıtay'ın icra ve iflas işleri hakkında karar veren ilgili hukuk daireleri (özellikle 12. Hukuk Dairesi) asıl icra organları arasında yerini almıştır. Ancak, istinaf hükümlerinin yürürlüğe girmesiyle Yargıtay hukuk dairelerinin icra teşkilatı içerisindeki etkinliğinin de azaldığı söylenebilir. Yardımcı İcra Organları Yardımcı icra organları, asıl görevlerinin yanında icra işlerinin yürütülmesine de yardımcı olarak bakan organlardır. Bu organlar; genel mahkemeler, adalet müfettişleri, cumhuriyet savcıları ve bölge adliye mahkemeleridir. Genel mahkemeler icra işleri ile ilgili olarak itirazın iptali davası, menfi tespit davası, istirdat davası ve borçtan kurtulma davası gibi davalara bakar. Adalet müfettişleri ve cumhuriyet savcıları ise her yılın ocak ayında bir defaya mahsus olmak üzere icra dairelerinin denetimini yapar. Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasıyla (20.07.2016 tarihi ile) birlikte icra mahkemesinin verdiği kararlara karşı istinaf yoluna başvurulacağına ilişkin hükümler de yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. ŞİKÂYET İcra ve iflas organlarının icra ve iflas hukuku kurallarına aykırı olan işlem ve eylemlerinin iptali veya düzeltilmesini sağlamak için kabul edilmiş kanun yoluna şikâyet denir. Ancak şikâyet bir dava olmayıp hukuki bir çaredir. Şikâyetin Konusu Şikâyetin konusu, icra ve iflas dairelerinin yapmış olduğu işlemlerdir. Tarafların yapmış olduğu işlemler şikâyetin değil, kural olarak itirazın konusunu oluşturur. Şikâyet Sebepleri Genel olarak şikâyet sebepleri, İİK'nin 16. maddesinde düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre şikâyet sebepleri; • İşlemin kanuna aykırı olması: Bir kanun hükmünün hiç uygulanmaması veya yanlış uygulanmasıdır. • İşlemin hadiseye uygun olmaması: İcra müdürüne kanunda takdir yetkisi tanınan hâllerde söz konusudur. Takdir yetkisinin yanlış kullanılmasına dayanan şikâyet sebebidir. • Bir hakkın yerine getirilmemesi: İcra müdürünün görevi dâhilinde olan ve yapması gereken bir işlemi yapmaması hâlinde söz konusu olan şikâyet sebebidir. • Bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması: Bu durumda icra müdürü, kendiliğinden veya ilgilinin talebi üzerine yapması gereken bir işlemi kanunda öngörülen veya uygun bir sürede haklı bir neden olarak yapmaması söz konusudur. Bu şikâyet sebebinde icra müdürü kendiliğinden veya ilgilinin talebi üzerine yapması gereken bir işlemi ne yapmakta ne de reddetmektedir. • Kamu düzenine aykırılık: Bu şikâyet sebebi kanunda yazılı olmayıp doktrin ve Yargıtay tarafından kabul edilmiş bir şikâyet sebebidir. İcra dairesi tarafından yapılan bir işlem kanunun emredici hükümlerine aykırılık teşkil ederse, şikâyetin konusunu oluşturur. Şikâyetin Süresi Şikâyet süresi kural olarak 7 gündür. Şikâyet süresi şikâyet edenin şikâyet konusu işlemi öğrenmesinden itibaren başlar. Ayrıca bu süre hak düşürücü niteliktedir. Söz konusu sürenin hak düşürücü nitelikte olması nedeniyle, icra mahkemesi, şikâyetin süresi içinde yapıp yapılmadığını resen araştırmalıdır. Aşağıdaki hâllerde ise şikâyet süreye tâbi değildir: • Bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması • Bir hakkın yerine getirilmemesi • Kamu düzenine aykırılık Şikâyet Usulü İcra dairesinin işleminden zarar gören herkes, bu işleme karşı icra mahkemesine şikâyette bulunabilir. İcra dairesine yapılan şikâyet geçerli değildir. Şikâyet, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesi tarafından incelenir ve karara bağlanır. Şikâyet, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine bir dilekçeyle yapılabileceği gibi, tutanağa geçirilmek suretiyle sözlü olarak da yapılabilir. Şikâyetin Sonuçları Şikâyet olunan işlemin veya şikâyet sebebinin ne olduğunun bir önemi olmaksızın, şikâyet kendiliğinden icrayı durdurmaz (İİK m. 22). İcra mahkemesi tarafından gerekli görülmedikçe, sadece şikâyet nedeniyle icra kendiliğinden geri bırakılamaz. Ancak icra mahkemesi kendiliğinden veya talep üzerine ve gerekli görmesi hâlinde şikâyetin sonuçlanmasına kadar icra takibini geri bırakabilir (İİK m. 22).

İCRA HARÇ VE GİDERLERİ

İcra Harçları Devletin icra hukuku alanındaki faaliyetine karşılık olmak üzere makbuz karşılığı alınan paraya icra harcı denir (Harçlar Kanunu m. 25). İcra harçlarının en önemlileri şunlardır: • Takip talebinde bulunan alacaklıdan alınan ve maktu olan başvurma harcı. • İlamsız icrada takip talebinde bulunan alacaklıdan alınan alacak miktarının binde beşi oranında olan peşin harç. • İcra takibi başarı ile sonuçlanırsa, talep edilen miktarla sınırlı olmak üzere ve tahsil edilen miktar üzerinden alınan tahsil harcı. • İcra takibinin sonunda alacaklıdan alınan ve alacak miktarının yüzde iki oranında olan cezaevleri yapı pulu harcı. Peşin olarak ödenmesi gereken harçların tamamı ödenmedikçe, harca konu işlem yapılmaz. Gerekli harçları tamamen almadan işlem yapan icra dairesi görevlileri, harcın ödenmesinden yükümlüler ile birlikte müteselsilen sorumludur. Nihayet kanunda aksi düzenlenmemişse, bütün harçların sorumlusu borçludur ve takip sonunda ondan tahsil edilir (İİK m. 15). Bazı icra işlemlerinden ise harç alınmaz. İcra Giderleri İcra organlarının icra takibini tam ve doğru bir şekilde yapabilmeleri için harcanan paralara icra giderleri adı verilir. Söz konusu paralar icra harçlarının aksine devlete değil, icra takibinin gerektirdiği iş veya hizmeti yapan kişiye ödenir. Bir işlemin yapılabilmesi için, o işleme ilişkin masrafın alacaklı tarafından peşinen ödenmesi gerekir. Aksi hâlde talep hükümsüz kalır. Fakat alacaklı yapmış olduğu masrafları takip sonunda ödenen paradan öncelikle alabilir (İİK m. 59 ve m. 138).

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI İcra Hukukunda Tebligat-Süreler-Tatil ve Talikler-Taraflar

ÜNİTE NO 3

YAZAR Dr.Öğr.Üyesi ALİCAN TÜRKAY

İCRA HUKUKUNDA TEBLİGAT-SÜRELER-TATİL VE TALİKLER-TARAFLAR

Bu bölümde; icra hukukunda tebligatın genel hükümlerine yer verilecek, icra hukukunda süreler irdelenecek, icra takip işlemlerinin yapılamayacağı tatil ve talik hâlleri ele alınacak ve takibin ana karakterleri olan alacaklı ve borçlu sıfatları incelenecektir. Bölümün sonunda icra takibinin vazgeçilmez unsurları hakkında kapsamlı bir bilgiye sahip olacaksınız. Ayrıca başlatılan icra takip yolunun nasıl değiştirebileceğinizi göreceksiniz.

TEBLİGAT

Tebliğ terimi kelime anlamı itibariyle “duyurma, bildirme, haber verme” anlamına gelir. İcra işlemlerinin birçoğunun sonuç doğurabilmesi veya ilgili sürelerin başlayabilmesi için tebliğ edilme şartı gerçekleşmelidir. Tebligat kural olarak mesai gününde ve saatinde yapılır. Ancak resmî ve adli tatil günlerinde ve gece vakti de tebligat yapılabilir. Vekil varken, asile yapılan tebligat usulsüz olur. Vekil birden çok ise, tebligatın bunlardan birine yapılması yeterlidir. Tebliğ edilecek iş, vekil ile takip edilecek işlerden değilse, tebligat ilgilinin bilinen en son adresinde yapılır. Tebligat yapılacak kişi o anda bildirilen adreste değilse, muhatap ile birlikte yaşayan hizmetçisine veya birlikte oturduğu aile üyelerine tebligat yapılabilir. Tebligat Kanunu’nda belirtilen usul ve kurallara aykırı şekilde yapılan tebligatlar, usulsüz tebligat olarak adlandırılır. Usulsüz tebliğe rağmen muhatap tebliği bir şekilde öğrenmişse, tebligat usulüne uygun hâle gelir. SÜRELER Süreler, bir işin görülmesi amacıyla, kanunun taraflara ve icra organlarına tanıdığı zaman dilimidir. Kanunda belirtilen süreler, ilgililer için konulmuş süreler ve icra organları için konulmuş süreler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İlgililer için konulan süreler kesindir. Belirtilen süre içinde işlem yapılmadığı takdirde, kural olarak bu konudaki haklar kaybedilir. Bu nedenle, ilgililer için konulan süreler hak düşürücü niteliktedir. İlgililer kendilerine verilen sürede işlemi yapmazlarsa, daha sonra o işlemi yapamaz; o işlemden beklenen faydayı sağlayamaz veya kendilerine yönelen tehlikeyi önleme imkânına sahip olamazlar. Ayrıca bu süreler, sözleşme ile değiştirilemez. Bu yönde yapılan sözleşmeler hükümsüzdür. İcra organları süreye uyulup uyulmadığını kendiliğinden dikkate alır. İcra organları için konulan süreler ise hak düşürücü değil, düzenleyici niteliktedir. Bunun anlamı, icra organları kendilerine verilen süre içinde işlemi yapmazlarsa, o işleme ilişkin hak kaybolmaz. İcra organları işlemi süresinden sonra da yapabilirler ve bu işlem geçerli olur. Sürelerin hesaplanmasında tatil günleri de hesaba katılır. Bir sürenin son günü resmî tatil gününe rastlarsa, tatil gününü takip eden ilk iş günü mesai saati bitimine kadar süre uzar. Gün olarak tayin olunan sürelerde ilk gün hesaba katılmaz. Ay veya yıl olarak tayin olunan süreler ayın veya yılın kaçınıcı günü başlamış ise, biteceği ay veya yılın karşılık gelen gününde son bulur. Sürenin biteceği ayın sonunda böyle bir gün yoksa, ayın son gününde süre son bulur. Süre son günün mesai sonunda (tatil saatinde) bitmiş sayılır. Son olarak icra ve iflas dairelerinde ve icra mahkemesinde adli tatil hükümleri uygulanmaz.

TATİL VE TALİKLER

Bu süreler içinde kural olarak hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. İcra takip işlemleri; kural olarak icra organları tarafından yapılan, cebrî icranın ilerlemesine yönelik olan ve borçluya karşı yapılan işlemlerdir. Tatil Saat ve Günleri Tatil saat ve günlerinde kural olarak bütün iş ve muamele hayatı durur. İcra ve İflas Kanunu m. 51 hükmü uyarınca, tatil saatleri, güneşin batmasından bir saat sonra başlayıp güneşin doğmasından bir saat önceye kadarki devredir. Bu devre, gece vakti olarak isimlendirilmektedir. Kural olarak gece vakti hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. Ancak • Gece iş görülen yerlerde gece vakti hasılat haczi yapılabilir. • Gündüz başlanılan haciz tamamlanamamışsa, gece vakti devam edilebilir. • Borçlunun mal kaçırma ihtimali bulunan hâllerde gece vakti haciz yapılabilir. • Ayrıca gece vakti tebligat yapılması da mümkündür. Tatil günlerinden kasıt ise resmî tatil günleridir. Kural olarak tatil günlerinde de hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. Ancak kanun, bu kurala üç istisna getirmiştir. İcra ve İflas Kanunu m. 51/1 hükmüne göre tatil günlerinde; • Haciz yapılabilir, • Muhafaza tedbirleri alınabilir veya • Tebligat yapılabilir (Tebligat Kanunu m. 33). Talik Hâlleri Takip hukukunda kabul edilen talik (erteleme) hâlleri şu şekildedir: • İcra ve İflas Kanunu’nun

52. maddesi gereğince, borçlunun yakınlarından birinin ölmesi hâlinde borçlu aleyhindeki takip, ölüm günü ile beraber üç gün için ertelenir. • İcra ve İflas Kanunu'nun 53. maddesi gereğince, borçlunun ölümü hâlinde terekenin borçlarından dolayı ölüm günü ile beraber takip üç günlüğüne geri bırakılır. • Borçlunun tutuklu veya hükümlü olması durumu da talik hâllerindedir (İİK m. 54/1). • Borçlunun askerlik hizmeti yapması esnasında borçluya karşı yürütülen icra takibinde de icra müdürü borçluya kendisine bir temsilci atmasını mümkün kılacak bir süre verir (İİK m. 54/a). • Borçlunun ağır hastalığı bir diğer talik hâlidir (İİK m. 55). • Konkordato mühleti (İİK m. 287-289), sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması (İİK m. 309/ö) ve fevkalade hâllerde mühlet ve tatil hâlleri (İİK m. 317-330). Bu talik hâllerinde, borçlunun mal kaçırma ihtimali varsa, borçlunun malları haczedilebilir. İcra takibinin taliki sırasında sürelerin işlemesi durmaz. Sürenin son günü talik gününe rastlarsa, süre talik hâlinin bitiminden sonra bir gün daha uzatılır (İİK m. 56).

TAKİBİN TARAFLARI

İcra takibinin tarafları alacaklı ve borçludur. Alacaklı takip talebinde bulunan kimseyi ifade eder. Borçlu ise aleyhine takip yapılan, borçlu olarak gösterilen kimseyi ifade eder. Zaman zaman icra takibi içinde üçüncü kişiler yer alsada bu kişiler icra takibinin taraflarından değildir. Taraf Ehliyeti Alacaklının ve borçlunun icra takibinin tarafı olabilmek için taraf ehliyeti bulunmalıdır. Taraf ehliyeti, İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmemiş olmakla birlikte, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre belirlenir (TMK m. 8 ve m. 48). Türk Medeni Kanunu'na göre hak ehliyetine sahip olan her gerçek ve tüzel kişi, aynı zamanda taraf ehliyetine de sahiptir (Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 50). Takip Ehliyeti Türk Medeni Kanunu'na göre fiil ehliyetine sahip olan herkes, takip ehliyetine de sahiptir. Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır. Erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar. Tüzel kişiler ise kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar. Takip ehliyeti, bizzat veya bir vekil vasıtasıyla alacaklı olarak takip başlatıp sürdürebilme veya borçlu olarak takibe karşı koyabilme yeteneğidir. Ayrıca takip ehliyeti bulunmayan kimseler, yasal temsilcileri vasıtasıyla temsil edilirler. Sıfat (Husumet) Sıfat işin esasına ilişkindir. Bir başka deyişle, tarafların takip konusu ile olan bağıını ifade eder. Borçlu olarak gösterilen kimseye karşı gerçekten alacaklı olmayan bir kimse takip başlatırsa, takibe karşı konularak buna engel olunabilir. Sıfat, takibin zorunlu unsurlarından değildir. Bunun anlamı, sıfatın varlığının takibin başlatılması için gerekli olmamasıdır. Tarafların Temsili Takip ehliyetine sahip olmayan bir kişiye karşı icra takibi yapılmak istenirse, bu takip kanuni temsilciye karşı yapılmalıdır. Aynı şekilde takip ehliyeti bulunmayan bir kişinin icra takibi yapabilmesi, kanuni temsilcisi tarafından temsil edilmesine bağlıdır. Takip ehliyetine sahip olmayan bir kişinin başlattığı veya bu kişiye karşı başlatılan takip, süresiz şikâyet yoluyla iptal edilir. Ancak, takip ehliyeti bulunmayan kişilerin yapmış oldukları icra takiplerine kanuni temsilcileri onay verebilir. Takip Arkadaşlığı Birden fazla alacaklının borçluya karşı birlikte icra takibi yapmaya mecbur olduğu hâllerde, alacaklılar arasında mecburi takip arkadaşlığı söz konusudur. Alacaklılar arasında mecburi takip arkadaşlığı ekseriyetle elbirliği ile mülkiyetin varlığı hâlinde gündeme gelir. Bazı durumlarda ise alacaklılar bir borçluya karşı ayrı ayrı icra takibi başlatabileceği gibi, birlikte de borçluyu takip edebilirler. Bu durumda da alacaklılar arasında ihtiyari takip arkadaşlığı söz konusu olur. Alacaklılar arasında ihtiyari takip arkadaşlığı ekseriyetle müteselsil alacaklılık hâlinde gündeme gelir. Maddi hukuktan kaynaklı nedenlerle birden fazla borçlu bulunmaktaysa ve alacağın ayrı ayrı talep edilmesi mümkün olmayıp borçluların tamamından talep edilmesi gerekiyorsa, borçlular arasında mecburi takip arkadaşlığından söz edilir. Borçlular arasında mecburi takip arkadaşlığı ekseriyetle elbirliği ile mülkiyetin varlığı hâlinde gündeme gelir. Bazı hâllerde de alacaklı alacağın müşterek borçlularından her birinden ayrı ayrı talep edebileceği gibi, borçluların tamamından da isteyebilir. Bu durumda alacaklı müşterek borçluların hepsine (veya birkaçına) tek takip talebiyle başvurabilir. Bu hâlde ise, borçlular arasında ihtiyari takip arkadaşlığı söz konusu olur. Borçlular arasında ihtiyari takip arkadaşlığı ekseriyetle müteselsil borçluluk hâlinde gündeme gelir. Taraf Değişikliği Bir icra takibi devam ederken, alacaklı veya borçlu tarafta bir değişiklik olabilir. Örneğin alacağın temliki (devri), borcun nakli veya taraflardan birinin ölümüyle birlikte takibin tarafları da değişir. Takip sırasında alacaklının değişmesiyle birlikte, yeni alacaklı eski alacaklının yerini alır ve takibe kaldığı yerden devam eder. Takip sırasında borçlunun değişmesiyle birlikte, alacaklı yeni borçluya karşı icra takibine kaldığı yerden devam edebilir. Eski borçluya karşı takibe devam edilemez. Takip esnasında borçlunun değişmesi ekseriyetle, borcun nakli veya borçlunun ölümü hâllerinde söz konusu olur.

TAKİP YOLUNUN DEĞİŞTİRİLMESİ

İflasa tabi borçlusunu haciz veya iflas yollarından birini tercih ederek takip eden alacaklı, seçtiği takip yolunu daha sonra değiştirebilir (İİK m. 43/2). Buna göre, haciz veya iflas yollarından birini seçmiş ve bu yola ilişkin takibe başlamış olan alacaklı, bir defaya mahsus olmak üzere, başladığı takip yolunu bırakıp tekrar harç ödemediği diğer takip yoluna yeni baştan başvurabilir. Başladığı takip yolunu değiştirmek isteyen alacaklıdan yeniden harç alınmaz. Alacaklının takip yolunu değiştirme talebinden sonra yeni bir takip talebinde bulunması gerekir. Bu takip talebi üzerine borçluya yeni bir ödeme emri gönderilir.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku
ÜNİTE ADI İlamsız İcra Yolları
ÜNİTE NO 4
YAZAR Dr.Öğr.Üyesi ALİCAN TÜRKAY

İLAMSIZ İCRA YOLLARI

Kitabımızın ilk ünitelerinde belirtildiği üzere, icra ve iflas hukuku temel olarak cüz'î icra ve külli icra olarak ikiye ayrılmaktadır. Cüz'î icra da kendi içinde ilamlı ve ilamsız icra olmak üzere iki çeşittir. Daha önceki bölümlerde, icra hukukunda karşımıza çıkacak temel öğelere yer verilmiş ve icra hukukunun temel kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bölümde, cüz'î icranın bir türü olan ilamsız icraya giriş yapılacak ve ilamsız icraya ilişkin hükümlere yer verilecektir. Görev İlamsız icrada görevden maksat, icra işlerinde hangi icra organının vazifeli olduğunun tespit edilmesidir. İcra hukukunda her derecede, sadece bir çeşit cibrî icra organı bulunur. Birinci derece görevli organ icra dairesi, ikinci derece organ icra mahkemesi ve üçüncü derece organ Yargıtay'ın ilgili hukuk daireleridir. İcra dairesi, icra işlerinde birinci derece görevlidir. İcra işlerine bakacak birinci derece görevli başka bir merci bulunmadığından, icra işlerinde bir görev uyuşmazlığı çıkmaz. Yetki İlamsız icrada yetki, bir ilamsız icra takibine hangi yerdeki icra dairesi tarafından bakılacağına belirlenmesi demektir. İlamsız icrada yetki konusu İİK m. 50 hükmünde düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre, ilamsız icrada yetki konusunda HMK'nin yetkiye ilişkin hükümleri (HMK m. 5-19) uygulanır. İcra dairesinin yetkisi kamu düzenine ilişkin ve kesin değildir. Bunun anlamı "icra dairesi yetkisiz olduğunu kendiliğinden gözetemez" dir. Bu nedenle, alacaklının yetkisiz bir icra dairesinde takip yapması hâlinde, borçlunun buna karşı koyması gerekir. Borçlu icra dairesinin yetkisizliğini yetkiye itiraz ile ileri sürebilir. Borçlu süresi içinde yetki itirazında bulunmaz ise yetkisiz olan icra dairesi yetkili hâle gelir. Aynı şekilde, yetkili olmayan bir icra dairesi tarafların yapacağı bir yetki sözleşmesi ile yetkili hâle getirilebilir. Borçlu takibin yetkisiz icra dairesinde başlatıldığını iddia ediyorsa, bu iddiasını ödeme emrine karşı yetki itirazı şeklinde icra dairesinde, yetkili olduğunu düşündüğü icra dairesini de belirterek ileri sürmelidir. Borçlunun usulüne uygun yetki itirazı ile birlikte icra takibi kendiliğinden durur. İcra hukukunun yardımcı organlarından genel mahkemelerin yetkisi konusunda ise İİK m. 50 hükmü uygulanmaz.

İLAMSIZ İCRANIN KONUSU

İcra ve İflas Kanunu m. 42 hükmü uyarınca, konusu bir paranın ödenmesine veya bir teminat verilmesine ilişkin bütün alacaklar ilamsız icranın konusunu oluşturur. Bu kuralın tek istisnası kiralanan taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyesidir. Para Alacakları İlamsız icra sistemimizde, takip edilen para alacağı, özel hukuktan doğan para alacaklarıdır. Buradaki para alacağından kasıt ise Türk parasıdır (İİK m. 58/3). Alacaklının yabancı para alacağı için, doğrudan ilamsız icra takibi yapması mümkün değildir. Bu durum kamu düzenine ilişkindir. Alacaklının alacağı yabancı para ise bu parayı Türk parasına çevirmeli ve Türk parası üzerinden takip talebinde bulunmalıdır. Zira İİK m. 58/3 hükmü emredici niteliktedir. Altın para ise İİK m. 42'de belirtilen para kavramının içine girmemektedir. Zira altın para, herhangi bir kıymetli mal hükmündedir. Bu yüzden konusu altın olan alacaklar için ilamsız icra yoluna başvurulamaz. Alacaklının para alacağı rehinle temin edilmiş ise, alacaklı kural olarak ilk önce rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmak zorundadır. Doğrudan genel haciz yoluyla takibe başvuramaz. İcra müdürü bu durumu resen dikkate alır. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip ise bu kuralın istisnasıdır (İİK m. 45/3). İİK m. 45/3 hükmü uyarınca, önce rehine başvurma kuralı kambiyo senetlerine mahsus takip yollarında uygulanmaz. Teminat Alacakları İlamsız icra sistemimizde para alacaklarından başka teminat alacakları için de ilamsız icra yoluyla takibe başvurulabilir. Mevcut veya müstakbel bir alacak için teminat verilmesine ilişkin taleplere teminat alacakları adı verilir. Teminat alacakları üç şekilde doğmaktadır: Kanundan, mahkeme kararından veya sözleşmeden doğan teminat alacakları.

İLAMSIZ İCRANIN TÜRLERİ

İlamsız icrada üç tür takip yolu bulunmaktadır. Bu takip yolları, genel haciz yoluyla takip, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip ve kiralanan taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyesidir. Genel Haciz Yoluyla Takip Genel haciz yoluyla takip, sadece para ve teminat alacakları için öngörülmuş bir takip yoludur. Genel haciz yoluyla takibe başvurabilmek için, alacağın bir senede

bağlanmış olmasına da gerek yoktur. Ancak alacak rehinle temin edilmiş ise, önce rehine başvurma kuralı gereğince, alacaklı alacağını tahsil için öncelikle rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başvurmalıdır. Doğrudan genel haciz yoluyla takibe başvurusu mümkün değildir. Genel haciz yoluyla takip, uygulamada en çok başvuru alan takip yoludur. Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurabilmek için, alacaklının para alacağını bir kambiyo senedine bağlanmış olması ve bu kambiyo senediyle takip talebinde bulunulması gerekmektedir. Elinde bir kambiyo senedi bulunmayan alacaklı bu takip yoluna başvuramaz. Kambiyo senedinden kasıt, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen çek, poliçe ve bonodur. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, sadece çek, poliçe ve bono için öngörülmüş olan bir takip yoludur. Bu nedenle, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe sadece bu üç tür senedin varlığı hâlinde başvurulabilir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, genel haciz yoluyla takibe çok benzer. Takibin aşamaları bakımından takip talebi ve ödeme emri safhalarında ciddi farklılıklar olmakla birlikte, haciz, satış ve paraların paylaşılması aşamaları genel haciz yoluyla takiptekiyle aynıdır. Kiralanan Taşınmazların İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesi İlamsız icrada istisnai olarak para ve teminat alacakları dışında, kira bedelinin ödenmemesi ve kira süresinin sona ermesi hâllerinde, kiralanan taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyesi mümkündür. Kanunda her iki ilamsız tahliye takibi için farklı prosedürler öngörülmüş olup ilerleyen bölümlerde bu konuya ayrıntılı olarak yer verilecektir.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI Genel Haciz Yoluyla Takip (Takip Talebi-ödeme Emri ve Kesinleşmesi)

ÜNİTE NO 5

YAZAR Dr.Öğr.Üyesi ALİCAN TÜRKAY

GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİP (TAKİP TALEBİ-ÖDEME EMRİ VE KESİNLEŞMESİ)

Uygulamada en sık kullanılan takip yolu, ilamsız icra içerisinde yer alan genel haciz yoluyla takiptir. Genel haciz yoluyla takip önceki bölümlerde izah edildiği üzere, sadece para ve teminat alacakları için başvurulabilen bir yoldur. Genel haciz yoluyla takibin aşamaları; takip talebi, ödeme emri, haciz, satış ve paraların paylaşılması (ödenmesi) olmak üzere beş bölümden ibarettir.

TAKİP TALEBİ

Her takip yolunda olduğu gibi, genel haciz yoluyla takip de alacaklının icra dairesine yapacağı bir takip talebi ile başlar (İİK m. 58). Genel haciz yoluyla takibe başvurabilmek için, alacaklının herhangi bir belgeye dayanmasına dahi gerek yoktur. Genel haciz yoluyla takibe başvurmak isteyen alacaklı takip talebi ile birlikte başvurma harcını, binde beş peşin harcı; vekâletname suretinin ibrazı hâlinde ise vekâlet suret harcını ve ödeme emrinin borçluya tebliği ile borçlunun ödeme emrine itirazının kendisine tebliğ için gerekli posta masrafını peşinen icra vezne-sine depo etmesi gerekir Genel haciz yoluyla takip talebinin içeriği İİK m. 58/2 hükmünde belirtilmiştir. Buna göre, genel haciz yoluna ilişkin takip talebinde, alacaklının kimliği ve adresi, borçlunun kimliği ve adresi, alacak tutarı, senet veya senet yoksa borcun sebebi, alacaklının takip yollarından hangisini seçtiği ve son olarak da alacaklının veya vekilinin imzası bulunmalıdır.

ÖDEME EMRİ

Ödeme emri, bir icra takibinde borçluya karşı yapılan icra takip işlemlerinden birincisidir. Genel haciz yoluyla takip talebini alan icra müdürü, takip talebinin İİK 58. maddedeki kayıtları içerdiğini tespit etmesi hâlinde, talepten itibaren en geç “üç gün” içinde bir ödeme emri düzenleyerek borçluya gönderir (İİK m. 61). Genel haciz yoluyla takibin ödeme emrinde öncelikle, alacaklının veya vekilinin banka hesap numarası hariç takip talebindeki kayıtlar bulunmalıdır. Bunun haricinde borcun yedi gün içinde ödenmesi, aynı yedi gün içinde borca veya imzaya itiraz edilebileceği, borç ödenmez ve itiraz edilmezse yine aynı süre içerisinde mal beyanında bulunulması gerektiği, yoksa hapisle tazyik olunacağı ve cebri icraya devam olunacağı ihtarı yer almalıdır. Son olarak ödeme emrinde icra müdürünün mühür ve imzası bulunmalıdır (İİK m. 60).

ÖDEME EMRİNE İTİRAZ

Borçlunun borçlu olmadığını veya alacaklının takip yapma yetkisi bulunmadığını icra dairesine bildirmesine, ödeme emrine itiraz denir. Ödeme emrine karşı itiraz, imzaya itiraz şeklinde olabileceği gibi borca itiraz şeklinde de olabilir. Alacaklının bir adı senede dayanarak takip yapması durumunda, borçlu bu senet altındaki imzanın kendisine ait olmadığı yönünde itiraz ederse, bu imzaya itirazdır (Resmî senet altındaki imzaya itiraz edilemez.) İmzaya itirazın dışındaki bütün itirazlar borca itiraz olarak kabul edilir. Borçlunun, sadece “itiraz ediyorum” hatta “itiraz” şeklinde yapmış olduğu itiraz da geçerlidir. Borçlu ödeme emri ile kendisine bildirilen borcun tamamına itiraz edebileceği gibi, bir kısmına da itiraz edebilir. Buna kısmi itiraz adı verilir. Ancak kısmi itirazın geçerli olabilmesi için, itiraz edilen kısmın itirazda ayrıca ve açıkça belirtilmesi gerekir. Genel haciz yoluyla takipte, ödeme emrine itiraz ödeme emrinin borçluya tebliğinden itibaren yedi gün içinde yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak takibin yapıldığı icra dairesine yapılmalıdır (İİK m. 60 b. 3, m. 62). Borçlu kusuru olmaksızın bir engel nedeniyle, yedi gün içinde ödeme emrine itiraz edememişse, bu itirazını sonradan yapabilir. Buna gecikmiş itiraz adı verilir (İİK m. 65).

İTİRAZIN HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ

Borçlunun usulüne uygun itirazı ile icra takibi olduğu yerde durur. Alacaklının, itiraz ile duran takibe devam edebilmesi için borçlunun itirazını hükümden düşürmelidir. Bunun için alacaklının başvurabileceği iki yol vardır: 1- İtirazın iptali 2- İtirazın kaldırılması. İtirazın İptali Davası Takip konusu alacak İİK m. 68 ve m. 68/a’da belirtilen belgelerden birine bağlı olsun veya olmasın alacaklı ödeme emrine karşı itirazı hükümden düşürebilmek için genel mahkemede itirazın iptali davası açabilir. İtirazın iptali davası normal bir eda davasıdır. Takip alacaklısı tarafından takip borçlusuna karşı genel mahkemelerde açılır. Alacaklı itirazın iptali davasını, borçlunun itirazının kendisine

tebliğinden itibaren bir yıl içinde genel mahkemede açmalıdır. Borçlu daha önce itirazında sebep bildirmemiş olsa dahi cevap ve ikinci cevap dilekçelerinde yeni itiraz sebepleri ileri sürebilir. Zira borçlu ödeme emrine itiraz ederken ileri sürmüş olduğu itiraz sebepleriyle bağlı değildir. Davanın sonunda alacaklı itirazın haksız olduğunu ispatlarsa, itirazın iptali davası kabul edilir ve duran icra takibine kaldığı yerden devam edilir. İtirazın iptali davasının sonunda, mahkemece alacaklının takip konusu yaptığı alacağın mevcut olmadığı sonucuna ulaşırsa, itirazın iptali talebinin reddine karar verilir. İtirazın Kaldırılması Yolu İtirazın kaldırılması bir dava değildir. Burada alacaklı, alacağını yalnız İİK m. 68 ve m. 68/a'daki belgelerden biri ile ispat edebilir. Borçlu da itirazını kural olarak yalnız belge ile ispat edebilir. Bu nedenle, elinde İİK m. 68 ve m. 68/a'daki belgelerden biri bulunmayan alacaklı bu yola başvuramaz. İtirazın kaldırılması talebi altı aylık bir süreye tabidir. Alacaklı, borçlunun itirazının kendisine tebliğinden itibaren altı ay içinde, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını isteyebilir. İtirazın kesin kaldırılması Alacaklının, başlattığı genel haciz yolu ile ilamsız takip dolayısıyla gönderilen ödeme emrine borçlunun borca itiraz ederek takibi durdurması üzerine, elinde İİK m. 68'de öngörülen belgelerden birisi bulunan alacaklı, borca itirazın kendisine tebliğinden itibaren 6 ay içinde icra mahkemesine başvurarak itirazın kesin olarak kaldırılmasını isteyebilir. İtirazın geçici kaldırılması İtirazın geçici olarak kaldırılması, adi senede dayanan takiplerde, senet altındaki imzanın borçlu tarafından inkâr edilmesi hâlinde söz konusu olur. Alacaklının, başlattığı genel haciz yolu ile ilamsız takip dolayısıyla gönderilen ödeme emrine borçlunun imzaya itiraz ederek takibi durdurması üzerine, elinde İİK m. 68'de öngörülen belgelerden birisi bulunan alacaklı, imzaya itirazın kendisine tebliğinden itibaren 6 ay içinde icra mahkemesine başvurarak itirazın geçici olarak kaldırılmasını isteyebilir. Borçlu itirazın geçici kaldırılması kararının kendisine tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde genel mahkemede borçtan kurtulma davası açarak takibin kesinleşmesini önleyebilir. Alacaklı borçtan kurtulma davası açma süresi olan yedi gün geçmeden ve bu yedi günlük süre içinde borçtan kurtulma davası açılmışsa bu dava sonuçlanıncaya kadar takibe devam edilmesini isteyemez. İtirazın geçici kaldırılması kararı üzerine alacaklı, sadece geçici haciz isteyebilir. Geçici haciz, satışa imkân vermeyen hacizdir. Menfi Tespit ve İstirdat Davaları Menfi tespit ve istirdat davaları borçlu tarafından genel mahkemelerde takip konusu alacağın borçlusunu olmadığı tespiti amacıyla açılan davalardır. Bir kimse maddi hukuk bakımından borçlu olmadığı hâlde, takip borçlusunu olarak kendisine gönderilen ödeme emrine itiraz etmeyi ihmâl etmiş olabilir. Takibin kesinleşmesiyle birlikte, borçlu olmadığı bir parayı ödemek zorunda kalmış olabilir. Kanun koyucu, bu gibi durumlar için alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin sağlanmasına yönelik olarak menfi tespit ve istirdat davalarını öngörmüştür. Menfi tespit davası, borçlunun henüz borcu ödemediği borçlu bulunmadığının tespiti için açabileceği bir davadır. Borçlu menfi tespit davası devam ederken, borçlu olmadığı bir parayı cebri icra tehdidi altında ödemek zorunda kalırsa, menfi tespit davası kendiliğinden istirdat davasına dönüşür. Borçlu böyle bir menfi tespit davası açmamış ve ihtiyati tedbir kararı almamış olması nedeniyle, cebri icra tehdidi altında borçlu olmadığı bir parayı ödemek zorunda kalmış olabilir. Bu durumda, borçlunun başvurması gereken yol istirdat davasıdır. İstirdat davası normal bir eda davası olup, bu dava ödenmesi lazım gelmeyen bir paranın cebri icra tehdidi altında ödenmiş olması nedeniyle geri verilmesi amacıyla açılır. MAL BEYANI Mal beyanı ile borçlu, kendisinde ve üçüncü kişilerde bulunan mal ve haklarının borca yetecek kadarını çeşit ve nitelikleriyle birlikte icra dairesine bildirmelidir. Borçlunun hiçbir malvarlığı yoksa borçlu bu durumu bildirir. Mal beyanında bulunma süresi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gündür. Borçlunun itirazı alacaklı tarafından mahkemede iptal ettirilmez veya icra mahkemesince kaldırılırsa, borçlu bu kararların kendisine tefhim veya tebliğinden itibaren üç gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI Genel Haciz Yoluyla Takip (Haciz-Satış-Paraların Paylaştırılması)

ÜNİTE NO 6

YAZAR Dr.Öğr.Üyesi ALİCAN TÜRKAY

GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİP (HACİZ-SATIŞ-PARALARIN PAYLAŞTIRILMASI)

Usulüne uygun bir takip talebiyle başlayan genel haciz yoluyla takip neticesinde borçluya ödeme emri gönderilir. Borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi veya itiraz etmesi üzerine alacaklının itirazın kaldırılması yolu ya da itirazın iptali davasıyla itirazı hükümsüz bırakması sonucunda takip kesinleşir. Ödeme emrinin kesinleşmesiyle birlikte alacaklı artık borçlunun mallarının haczini isteyebilir. İcra hukukunda para ile tatmin ilkesi geçerli olduğundan, borçlunun haczedilen mal veya hakkı doğrudan alacaklıya verilemez. Haczedilen mal ve haklar paraya çevrilir. Satış neticesinde elde edilen para ile alacaklının alacağı ödenir. Paraların paylaşılması neticesinde tüm alacaklıların alacağı ödenince icra takibi de son bulmuş olur. HACİZ Haciz, para alacaklarının ödenmesini sağlamak amacıyla borçluya ait mal ve haklara icra dairesi tarafından hukuken el konulmasıdır. Haciz Talebi ve Haczin Konusu Takibin kesinleşmesi ile birlikte alacaklı, takibin yapıldığı icra dairesinden, yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak ödeme emrinin borçluya tebliğinden itibaren bir yıl içinde haciz istemelidir. Alacaklının talep etmesi durumunda, icra dairesi alacaklıya haciz istenildiğine dair harca ve resme tâbi olmayan bir belge verir. İcra müdürü haciz talebinden itibaren en geç üç gün içinde talebi yerine getirir. İcra müdürü haczi kendisi yapabileceği gibi, yardımcısına veya kâtiplerden birine de yaptırabilir (İİK m. 80/1). Haczedilecek mal veya hakkın başka bir icra dairesinin yetki alanı içinde bulunması durumunda haciz istinabe suretiyle bu icra dairesine yaptırılır. İcra memurunun gerek borçlunun şahsına gerekse mallarına karşı zor kullanma yetkisi bulunmaktadır. İcra memuru taşınır ve taşınmaz malların haczi esnasında bir haciz tutanağı düzenler. Bu haciz tutanağına İİK m. 102'de belirtilen hususlar yazılır. İİK m. 85/1 hükmü gereğince borçlunun, ancak borca yetecek kadar malları haczedilmeli; daha fazlası haczedilmemelidir. Haczin konusu, borçlunun taşınır ve taşınmaz malları ile üçüncü kişilerdeki alacakları ve diğer malvarlığı haklarıdır. Taşınır malların haczi: Taşınır mallar, buldukları yerde haczedilir ve kıymet takdiri yapılarak haciz tutanağına yazılır (İİK m. 102/1). Haczedilen şey para, hamiline yazılı senet, altın veya gümüş gibi kıymetli bir eşya ise bunlar bizzat icra dairesi tarafından muhafaza edilir. Taşınmaz malların haczi: Taşınmazların haczinin de taşınmazın bulunduğu yerde yapılması gerekir. Taşınmazın haczi, taşınmazın eklentilerini ve bütünleyici parçalarını da kapsar. Taşınmazın haczi taşınmazın hasılat ve menfaatlerine de etki eder. İcra dairesi taşınmazın haczedildiğini kiracılara ve taşınmaz kendisine rehin edilmiş olanlara da bildirilir. Kiracılara bundan sonraki kira bedellerinin icra dairesine ödenmesi emrolunur. Üçüncü kişilerdeki mal ve alacakların haczi: Borçlunun üçüncü kişideki alacağı hamiline yazılı bir senede veya poliçe vesair cirosu kabil bir kıymetli evraka dayanmakta ise, bu kıymetli evrak taşınırlar gibi haczedilir. Borçlunun alacağı kıymetli evraka bağlı değilse, bu alacağın haczi, İİK m. 89'da özel olarak düzenlenmiştir. Borçlunun maaş ve ücretlerinin haczi için de ayrı ve daha basit bir usul kabul edilmiştir (İİK m. 355). Borçlunun üçüncü kişilerdeki mevcut mal ve alacakları İİK m. 89'a göre haczedilir. Haczin etkisi: Alacaklı kanuni süre içinde hacizli malların satışını istemezse veya talep geri alınıp da bu süre içinde yenilenmezse, o mal üzerindeki haciz kalkar. Borçlunun hacizli malları üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanır. Üçüncü bir kişinin malı borçlunun sanılarak haczedilmiş ise, bu konudaki iddialar haciz tutanağına geçirilir ve istihkak prosedürü işletilir. Haczedilemeyen Mal ve Haklar Borçlunun parasal değeri olmayan veya para ile ölçülemeyen mal ve hakları haczedilemez. Maddi hukuka göre başkasına devredilemeyen, dolayısıyla satılıp paraya çevrilemeyen mal ve haklar da haczedilemez. Bunun gibi borçlunun parasal değeri olmasına rağmen bazı sosyolojik nedenlerle malvarlığına dâhil her türlü şeyin haczedilemeyeceği de kabul edilmiştir. İİK m. 82'de yazılı durumlarda haczedilemezlik gündeme gelir. İİK m. 83'e göre ise; maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama müstenit olmayan nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir. Haciz Çeşitleri Geçici haciz: İtirazın geçici kaldırılması kararı üzerine alacaklı, sadece geçici haciz isteyebilir. Geçici haciz, satışa imkân vermeyen hacizdir. İlave haciz: İlave haciz hacze iştirak hâlinde söz konusu olur.

Haczedilen malın satış bedeli, hacze iştirak eden bütün alacaklıların alacaklarına yetmeyecekse; alacaklılardan en az birinin talebi üzerine, icra müdürü, aynı derecedeki alacaklıların bütün alacaklarına yetecek kadar ilave haciz yapar. Tamamlama haczi: Borçlunun haczedilen malları satılırken, satış tutarının bütün alacakları karşılamaması hâlinde, icra müdürünün kendiliğinden borçlunun başka mallarına el koymasındır. İhtiyati haciz: İhtiyati haciz, alacaklının bir para alacağı için zamanında ödenmesini garanti altına almak için mahkeme kararı ile borçlunun mallarına önceden geçici olarak el konulmasıdır. İhtiyati haciz, kesin hacze dönüşmedikçe satış istenemez. Hacze İlişkin Muhtelif Durumlar Hacze iştirak: Hacze iştirak, borçlunun bir malı üzerine haciz koyduran alacaklının koydurmuş olduğu hacze, borçlunun başka alacaklıların iştirak edip edemeyeceğini düzenleyen bir müessesedir. Hacze iştirak adı (takipli) ve imtiyazlı (takipsiz) iştirak olmak üzere iki çeşittir. Hacizde istihkak davaları: Borçlunun malları haczedilirken, aslında başkasına ait olan mallar da haczedilmiş olabilir. Borçlu veya üçüncü bir kişi tarafından bu malların borçluya ait olmadığı ileri sürülebilir. Böylelikle bu mallar çekişmeli hâle gelir ve bu mallara istihkak iddia edilen mallar, bu malların hacizden kurtarılması için açılan davalara da istihkak davaları adı verilir. Haczedilen malların borçlunun elinde olması ile üçüncü kişinin elinde olması arasında istihkak prosedürü bakımından belirli farklılıklar vardır. Borcun taksitle ödenmesi: Alacaklı ile borçlu henüz hacze gidilmeden ya da hacze gidilmesine rağmen henüz haciz yapılmadan önce anlaşarak borcun taksitle ödenmesi konusunda anlaşabilirler. Taksitle ödemenin hacizden önce yapılabilmesi için mutlaka alacaklının rızası gerekir. Ancak hacizden sonra borçlu tarafından talep edilen taksitle ödemenin şartları kanuni hükümlere uygun olmalıdır. Buna göre; • Borçlunun borca yetecek kadar malı haczedilmiş olmalı, • Her taksit borcun dörtte birinden az olmamalı, • İlk taksitin peşin olarak ödenmesi • Diğer taksitlerin aydan aya olması ve üç ayı geçmemesi gerekir.

SATIŞ

Satış işlemi icra dairesi tarafından ve kural olarak talep üzerine yapılır. Alacaklının talebi olmadan icra dairesinin kendiliğinden satış yapması kural olarak mümkün değildir. Ayrıca geçici haciz veya ihtiyati hacizde alacaklı, hacizler kesin hacze dönüşmedikçe satış isteyemez. Satış talebi yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak takibin yapıldığı icra dairesinden istenir. Satış talebi ile birlikte satış masrafları da peşinen ödenmelidir. Aksi hâlde, satış talebi geçerli olmaz. Satışı istenilen şey taşınır mal ise, kesin haciz tarihinden itibaren altı ay; taşınmaz ise bir yıl içinde satışı istenmelidir. Süresi içinde satış istenmezse, o mal üzerindeki haciz kendiliğinden kalkar. Taşınır Malların Satılması İcra ve İflas Kanunu m. 112/1 hükmü gereği, icra memuru satış talebinden itibaren iki ay içinde taşınır malların satışını yapmalıdır. Yetişmemiş mahsuller borçlunun muvafakati olmadan satılmaz (İİK m. 112/2). Taşınır mallar kural olarak açık artırma ile satılır. Birinci ihalede, alıcı çıkmazsa veya yukarıda yazılı miktara ulaşılmazsa, satış icra memuru tarafından geri bırakılır (İİK m. 115/2). İkinci ihalede, alıcı çıkmazsa veya birinci ihale için belirttiğimiz şartlar gerçekleşmezse satış talebi düşer (İİK m. 115/3). Esasen satış peşin para ile yapılır. Ancak icra memuru alıcıya yedi günü geçmemek üzere bir süre verebilir. Taşınmaz Malların Satılması Alacaklının hacizli taşınmaz bir malın satışını talep etmesinden sonra, icra memuru bu talepten itibaren üç ay içinde açık artırma ile bu taşınmazı satmalıdır (İİK m. 123). Taşınmazların pazarlık suretiyle satışı mümkün değildir. Taşınmaz satışında birinci ve ikinci artırmanın yapılması esasen taşınırlarda olduğu gibidir. Satış bedeli peşin ödenir. Ancak icra memuru alıcıya on günü geçmemek üzere bir süre verebilir. İhalenin Feshi İhalenin feshini, Borçlar Kanunu'nun 226. maddesinde yazılı sebepler de dâhil olmak üzere yalnız satış isteyen alacaklı, borçlu, tapu sicilindeki ilgililer ve pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler yurt içinde bir adres göstermek koşuluyla, icra mahkemesinden, şikâyet yolu ile ihale tarihinden itibaren yedi gün içinde isteyebilirler.

PARALARIN PAYLAŞTIRILMASI (ÖDENMESİ)

Paraların paylaşılması takibin son aşamasıdır. Takibin diğer aşamalarında gerekli işlemlerin icra dairesince yapılabilmesi için ilgililerin talebi gerekirken, paraların paylaşılması için herhangi bir talebe gerek yoktur. İcra müdürü satıştan sonra icra dairesinin hesabına yatırılan paraları kendiliğinden alacaklıya ya da alacaklılara öder. Satış tutarı, aynı derecede hacze iştirak eden tüm alacaklıları ödemeye yetmezse; icra dairesi öncelikle tamamlama haczi yapar (İİK m. 139). Tamamlama haczi neticesinde haczedilen malların satışından elde edilen paralar da aynı derecedeki alacaklıların alacaklarını karşılamıyorsa, icra dairesi sıra cetveli düzenler. Böyle bir durumda icra dairesi, sıra cetveli düzenlemeden ve bu cetvel kesinleşmeden paraların paylaşılması yapılmaz. Sıra cetveline karşı konulması da mümkündür. Bunun için itiraz veya şikâyet yollarından birine başvurulabilir.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takip-Kiralanan Taşınmazların İlamsız İcra

ÜNİTE NO 7

YAZAR Dr.Öğr.Üyesi ALİCAN TÜRKAY

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİP-KİRALANAN TAŞINMAZLARIN İLAMSIZ İCRA YOLUYLA TAHLİYESİ

İlamsız icra içerisinde takip türü olarak genel haciz yoluyla takip haricinde kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip ve kiralanan taşınmazların ilamsız tahliyesi bulunmaktadır. Her iki takip yolu da ilamsız icra içerisinde yer almasına rağmen kendine has özellikleri ve takip konuları nedeniyle farklı bir işleyiş içerisinde sürdürülmektedir.

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİP HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Kambiyo senetlerine mahsus takip yolları, haciz ve iflas yolu olmak üzere iki çeşittir. Elinde bir kambiyo senedi bulunan alacaklı, alacağının kısmen veya tamamen ödenmemesi durumunda, kambiyo senetlerine mahsus takip yollarına başvurabilir. Hatta kambiyo senedine bağlı alacak rehinle temin edilmiş olsa bile bu takip yoluna öncelikle başvurulmasının önünde bir engel yoktur (İİK m. 45/3 ve m. 167). Alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurabilmesi için alacağının senede bağlanmış olması ve bu senedin de bir kambiyo senedi olması gerekli ve yeterlidir. Kambiyo senetleri TTK'de düzenlenmiş olan bono (TTK m. 776 vd.), poliçe (TTK m. 671 vd.) ve çektiir (TTK m. 780 vd.). Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip genel haciz yoluyla takip prosedürüne paralel olarak düzenlenmiştir ve takibin temel aşamaları da aynıdır. Bu takip yolunda da takip talebi, ödeme emri ve kesinleşmesi, haciz, satış ve paraların paylaşılması aşamaları bulunur. Genel haciz yoluyla takibin haciz, satış ve paraların paylaşılmasına ilişkin anlatılanlar bu takip yolu için de geçerlidir.

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİBİN AŞAMALARI

Takip Talebi Her takip yolunda olduğu gibi, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip de alacaklının icra dairesine yapacağı bir takip talebi ile başlar (m. 58, m. 167). Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunda, alacaklı, takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu adedi kadar kendisi veya vekili tarafından onaylanan örneğini eklemek zorundadır (İİK m. 167/2). Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip için alacaklının takip talebi ile birlikte başvurma harcını, binde beş peşin harcı, vekâletname suretinin ibrazı hâlinde ise vekâlet suret harcını ve ödeme emrinin borçluya tebliği için gerekli posta masrafını da peşinen icra veznesine depo etmesi gerekmektedir (İİK m. 59; Harçlar Kanunu m. 29, I. Sayılı tarife/suret harçları ve icra ve iflas harçları). Alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebinde bulunması üzerine, icra müdürü, ödeme emri düzenlemeden önce takip talebi üzerinde bir inceleme yapar. İcra ve İflâs Kanunu m. 168/1 hükmü gereği, icra memuru yapmış olduğu inceleme neticesinde bir eksiklik olmadığını tespit ederse, borçluya senet sureti ile birlikte hemen bir ödeme emri gönderir. Ödeme Emri İcra müdürü kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip talebini ve takibe dayanak senedi aldıktan sonra yapacağı inceleme neticesinde, senedin kambiyo senedi vasfında olduğuna, ödenmeme durumunun tespit edildiğine ve alacaklının yetkili hamil olduğuna kanaat getirirse, borçluya gönderilmek üzere hemen bir ödeme emri düzenler. Ödeme emrine itiraz Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte ödeme emrine karşı itiraz sebepleri genel haciz yoluyla takipte olduğu gibidir. Ancak itirazın usulü bakımından iki takip yolu arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunda ödeme emrine karşı itiraz, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde bir dilekçeyle icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılmalıdır (İİK m. 168, m. 169 ve m. 170). İİK m. 170/b hükmünün İİK m. 65 hükmüne yaptığı yollama dolayısıyla, gecikmiş itiraza ilişkin hükümler burada da uygulama alanı bulur. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunda borçlu, itirazın kabulü için icra mahkemesine kendisi başvurduğundan ve itiraz takibi kendiliğinden durdurmadığından, bu yolda itirazın geçici kaldırılması dolayısıyla borçtan kurtulma davası ve itirazın kesin kaldırılması müesseseleri yoktur. Şikâyet İİK m. 170/a hükmü gereği borçlu, alacaklının kambiyo hukuku bakımından takip hakkı olup olmadığını şikâyet yolu ile ileri sürebilir. İcra dairesinin işleminden zarar gören herkes, bu işleme karşı icra mahkemesine şikâyette bulunabilir. Senedin kambiyo senedi vasfında olmadığı veya alacaklının takip hakkının olmadığı iddia edilmekte ise şikâyet süresi beş gündür. Fakat senedin vadesinin gelmediği veya senedin aslının (ve protestonun) takip talebine eklenmediği iddia edilmekte ise burada şikâyet

süresi yedi gündür. Mal beyanı Borçlu, ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren 10 gün içinde borcunu ödemeli; ödemiyorsa aynı süre içerisinde mal beyanında bulunmalı veya 5 gün içinde ödeme emrine itiraz etmelidir. Borçlunun itirazı icra mahkemesince reddedilirse, borçlu itirazın reddi kararının kendisine tebliğinden itibaren 3 gün içinde mal beyanında bulunmalıdır (İİK m. 168). Haciz, Satış ve Paraların Paylaştırılması Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte ödeme emrinin kesinleşmesinden sonraki takip aşamalarındaki prosedür, genel haciz yoluyla takiptekiyle aynıdır.

KİRALANAN TAŞINMAZLARIN İLAMSIZ İCRA YOLUYLA TAHLİYESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Kiralanan taşınmazların ilamsız tahliyesine sadece kanunda yazılı iki sebebe dayalı olarak başvurulabilir. Her türlü tahliye nedeniyle ilamsız tahliye yoluna başvurulamaz. Buna göre; kiralanan bir taşınmazın ilamsız tahliyesi, ancak kira bedelinin ödenmemesi veya yazılı kira sözleşmesinin sona ermesi nedenlerine dayanabilir. **KİRALANAN TAŞINMAZLARIN İLAMSIZ İCRA YOLUYLA TAHLİYESİNİN AŞAMALARI**

Kira Bedelinin Ödenmemesi Nedeniyle İlamsız Tahliye Kiralayan kira bedelinin ödenmemesi durumunda esasen genel haciz yoluyla takibe başvurarak para alacağının tahsilini sağlayabilir. Ancak kira bedelinin yanında aynı zamanda kiracının kiralanan taşınmazdan tahliyesi de isteniyorsa, bu durumda kiralayan kira bedelinin ödenmemesi nedenine dayalı olarak ilamsız tahliye talebinde bulunabilir. Hem genel haciz yolunda olduğu gibi bir para alacağının tahsili usulü hem de tahliye prosedürü aynı anda yürütülür. Takip talebi Alacaklı, İİK m. 58 hükmüne uygun bir takip talebi ile icra dairesine başvurur ve talebinde ödenmeyen kira bedelinin tahsili ile birlikte kiracının taşınmazdan tahliyesini talep eder. Ödeme emri Usulüne uygun takip talebini alan icra müdürü tahliye talebini de içeren bir ödeme emri düzenleyerek kiracıya gönderir (İİK m. 269). Ödeme emri borçluya gönderilirken ödeme emrine varsa kira sözleşmesinin örneği de eklenir ve birden fazla kiracı varsa, her birine ayrı ayrı ödeme emri gönderilir. Ödeme emrini alan borçlu ödeme emrine itiraz edebilir. Borçlu, bu itirazını ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra dairesine yapmalıdır. Ödeme emrine usulüne uygun olarak yapılan itirazla birlikte takip kendiliğinden durur. Alacaklı, icra mahkemesine itirazın kaldırılması ve tahliye için borçlunun itirazının kendisine tebliğinden itibaren altı ay içinde başvurmalıdır. Sürenin geçirilmesi durumunda, aynı kira alacağından dolayı ilamsız tahliye takibi yapılamaz (İİK m. 269/3). Kira Süresinin Sona Ermesi Nedeniyle İlamsız Tahliye Kira süresinin sona ermesi nedeniyle ilamsız tahliye yoluna başvurabilmek için kiraya verenin (alacaklının) elinde yazılı bir kira sözleşmesi veya tahliye taahhüdü bulunmalıdır. İlamsız tahliye takibi yapılabilmesi için kira süresinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde icra dairesine başvurulmalıdır. Takip talebi Kira süresinin sona ermesi nedeniyle ilamsız tahliye takibi de öncelikle takip talebi ile başlar. Bu takip talebi de İİK m. 58 hükmünde yazılı kayıtları içermelidir. Tahliye emri Kira süresinin sona ermesi nedeniyle takip talebini alan icra müdürü kiracıya İİK m. 272 hükmüne uygun bir tahliye emri gönderir. İcra müdürünün borçluya tahliye emri gönderebilmesi için, öncelikle takip talebinin İİK m. 58 hükmüne uygun olup olmadığını, takip talebinin bir aylık süre içinde yapılıp yapılmadığını ve takip talebine yazılı kira sözleşmesinin (veya yazılı tahliye taahhüdünün) eklenip eklenmediğini incelemesi gerekir. Borçlu tahliye emrine yedi gün içinde itiraz etmezse takip kesinleşir. Takibin kesinleşmesi ve tahliye emrinin tebliğinden itibaren 15 günlük sürenin geçmesine rağmen taşınmazın tahliye edilmemiş olması durumunda, alacaklının talebi üzerine borçlu zorla tahliye edilir. Borçlu, tahliye emrine yedi gün içinde yazılı veya sözlü olarak icra dairesine itiraz edebilir. İtirazla birlikte icra takibi kendiliğinden durur. Borçlunun itirazı kira sözleşmesine ilişkin ise, bunu ayrıca ve açıkça yapmalıdır. Borçlunun itirazı üzerine duran takibi tekrar harekete geçirmek isteyen alacaklının itirazı hükümden düşürtmesi gerekir.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI İlamlı İcra Yoluyla Takip ve Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip

ÜNİTE NO 8

YAZAR Doç.Dr. TANER EMRE YARDIMCI

İLAMLI İCRA TAKİBİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

İlamlı icra, alacaklının elinde ilam veya ilam niteliğindeki bir belgeye dayanarak alacağına kavuşmasına yönelik bir takip türüdür. İlamsız icrada yalnızca para ve teminat alacaklarının temini mümkün iken; ilamlı icrada bunlar dışında kalan alacakların (çocuk teslimi, taşınmazın tahliyesi vb.) yerine getirilmesi de söz konusudur. Borçlu aleyhine ilamlı icra takibi yapılabilmesini sağlayacak ilam niteliğindeki belgeler İcra ve İflas Kanunu'na ve bazı özel kanunlara göre şunlardır: • Mahkeme huzurunda yapılan sulhler ve kabuller, • Kayıtsız şartsız para borcu ikrarını içeren düzenleme biçimindeki noter senetleri, • Temyiz ve istinaf kefaletleri, • İcra dairesinde gerçekleşen kefaletler, • Tarım kredi kooperatiflerinin kredi ile ilgili alacak senetleri, • Avukatlar ve onların müvekkilleri tarafından imzalanmış uzlaşma tutanakları. İlama bağlı bir alacak için zaman aşımı süresi 10 (on) yıl olarak öngörülmüştür. İlamlı İcra da Yetki Elinde ilam veya yukarıda belirtilen nitelikte bir belge bulunan alacaklının ilamlı icra takibini Türkiye'deki herhangi bir icra dairesinde başlatması mümkündür. İlamlı İcra da Hükümün Kesinleşmesi Alacaklı ilamlı icraya başvurduğunda borçlu, bu ilama karşı kanun yoluna başvurmuş olabilir. Hukukumuzda genel itibarıyla ilamlı icraya başvurulabilmesi için hükümün kesinleşmiş olması şartı aranmamaktadır. Bununla birlikte, üst mahkemenin veya yargılamanın iadesine bakan mahkemenin teminat karşılığında icranın durdurulması yönünde karar vermesi mümkündür. Şöyle ki icra emrini alan borçlu, icra dairesine başvurarak kendisine süre verilmesini ister. Bu süre içinde üst mahkemeden veya yargılamanın iadesine bakan mahkemeden icranın durdurulması hakkında bir karar getirilmelidir. Kanun koyucu, ilamların icrasında hükümün kesinleşmiş olmasının gerekmemesine şu istisnaları getirmiştir: • Taşınmaza veya taşınmaz üzerindeki aynı haklara ilişkin hükümler, • Kişiler ve aile hukukuna ilişkin hükümler (nafaka alacakları hariç), • Yabancı mahkeme ilamlarının tenfizi hakkındaki hükümler. İlamlı İcra da Konu Edimler İlamlı icra takibine konu edime göre para veya teminat alacakları için ve bunlar dışında kalan alacaklar için ilamlı takip şeklinde bir ayırım yapılabilir. Para veya teminat alacağına Ödeme emrinde 7 (yedi) gün içinde borcun ödenebileceği veya aynı süre içinde icranın geri bırakılmasının istenebileceği ihtarında bulunulmalıdır. Ödemede bulunulmamış olması sebebiyle alacaklı haciz isteyebilir. Yine talep üzerine bunların paraya çevrilmesine yönelik işlemler tesis eder. Paraya çevirme sonucunda elde edilen para ile alacaklının alacağı ödenir. Para veya Teminat Alacağı Olmayan Alacaklarda • Taşınır teslimi: İlamda yazılı taşınırın icra dairesine verilmesi ya da icranın geri bırakılmasına yönelik bir karar getirilmesi gerekir. Borçlunun aynen ifaya zorlanabilmesi için taşınır mal borçlunun elinde olmalıdır; yoksa taşınır malın teslimini öngören borç, para borcuna dönüşür. • Taşınmazın tahliyesi ve teslimi: İlamın icrası, sicildeki kaydın düzeltilmesi ve taşınmazın alacaklıya teslim edilmesi ile gerçekleşir. Borçluya icra emri gönderilerek 7 (yedi) gün içerisinde taşınmazı tahliye ve teslim etmesi ihtarında bulunulur. Bu süre içinde tahliye ve teslimin gerçekleşmemesi veya icranın geri bırakılması kararı getirilmemesi hâllerinde ilamın zorla yerine getirilmesi gerekir. • Bir işin yapılması veya yapılmaması: Belirli bir işin yapılmasına yönelik ilamın icrasında bu işin, yalnızca borçlu tarafından yerine getirilebilecek nitelikte olup olmadığı önemlidir. Şayet aynı işi başka birinin yapması mümkün ise iş yaptırılır ve yapılan giderin borçlu tarafından karşılanması sağlanır. Yalnızca borçlu tarafından yerine getirilebilecek bir iş söz konusuysa, borçlu iş yapılmadığı takdirde, alacaklının şikâyeti üzerine, borçlu hapisle tazyik edilir. • Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması: Çocuğun teslimine ve çocuklar kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilamların icrasında icra müdürü yanında belirli bir uzmanın (pedagog veya psikolog gibi) da hazır bulunması gerekir. İcra emrine uymama hâlinde alacaklının (lehine karar verilen tarafın) şikâyeti üzerine borçlunun 6 (altı) aya kadar hapisle tazyikine karar verileceği ihtarında bulunulmalıdır. İlamlı İcra da Aşamaları İlamsız takip talebinde olduğu gibi alacaklının icra dairesine başvurusu ile ilamlı icra takibi başlar. İcra dairesinin takip talebinde bulunulduktan sonra borçluya icra emri göndermesi gerekir. İcra emrinde genel itibarıyla şu kayıtlar yer almaktadır: • Alacaklı ile borçlunun ve varsa temsilcilerinin adı, soyadı ve adresleri, • Eğer ilamın icrası söz konusu ise kararı veren mahkemenin

ismi ve yerine getirilecek edimin neden ibaret olduğu ile ilamın tarih ve numarası, • Yine ilamın icrasında icranın geri bırakılması için icra mahkemesinden veya istinaf veya temyiz merci ile yargılamanın yenilenmesi yoluyla başvuru mahkemesinden buna yönelik bir karar getirilebileceği, • İlam niteliğinde bir belgenin icra edilmesinde ise yalnızca icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasına yönelik bir karar getirilebileceği, • İcra emrinde belirtilen borcun 7 (yedi) gün içinde ödenmesi ihtarı, • Ödememe hâlinde icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirilebileceği, • Borçlunun 7 (yedi) gün içinde mal beyanında bulunması zorunluluğu. İlamlı İcra Takibinde İcra Geri Bırakılması ve İcra İadesi Bazı özel durumlarda ilamlı icra takibinin geri bırakılması veya icranın iadesi gerekli hâle gelebilir. İcra Geri Bırakılması İtfa, imhal (erteleme) ve zaman aşımı hâllerinde icranın geri bırakılmasını istenebilir. İcra emrinin tebliğinden önce bu hâller gerçekleşmişse, başvuru süresi icra emrinin tebliğinden itibaren 7 (yedi) gündür. İcra emrinin tebliğinden önceki bir dönemde borcun itfa edildiği veya ertelendiği ve ilamın zaman aşımına uğradığını ispat yükü borçludur. İspat yükünün yerine getirilmesi sınırlı belgeler ile mümkündür. Buna ilaveten, icra mahkemesinde, icranın geri bırakılması talebinde, imza incelemesi yapılamamaktadır İcra mahkemesi icranın geri bırakılmasına karar verir ise alacaklıya dava açması için 7 (yedi) günlük bir süre verilir. Dava açılmaması hâlinde veya açılan davanın reddinde ilamlı icra takibinin iptaline karar verilir. İcra emrinin tebliğinden sonra itfa, imhal (erteleme) veya zaman aşımı söz konusu olmuşsa takip borçlusu, icra emrinin tebliğinden sonra borcun itfa edildiği veya ertelendiği ile ilamın zaman aşımına uğradığını her zaman ileri sürebilir. Yine bu başvuru icra mahkemesine yapılmaktadır ve incelemenin kapsamı aynıdır. İcra İadesi İcra takibi devam ederken veya sonuçlandıktan sonra mahkeme ilamının kaldırılması veya bozulması söz konusu olabilir. Kaldırma veya bozma kararı verildiği sırada devam etmekte olan takip durur. Bu durumun kesinleşmesi üzerine icra takibi yapılmadan önceki eski hâle iade gerekli hâle gelir. İcra iadesi aynı takip dosyası kapsamında gerçekleşir. Buna göre, borçlu icra takibinin yürütüldüğü icra dairesine başvurarak icranın iadesini talep etmelidir. Takip devam etmekte iken icranın iadesi gerekir ise icra dairesi yapmış olduğu işlemleri geri almalıdır.

REHİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLUYLA TAKİP

Rehinle temin edilmiş para alacaklarının rehin konusu şeyin paraya çevrilmesi suretiyle ödenmesini öngören takip yolu, rehinin paraya çevirmesi yoluyla takiptir. Rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip, ilamsız veya ilamli olabilir. Şayet rehin hakkı ve/veya alacak ilam veya ilam niteliğindeki bir belgeye bağlanmış ise alacaklı rehinin paraya çevrilmesi yoluyla ilamli icra takibi yoluna başvurabilir. Takip hukukumuzda önce rehine başvurma zorunluluğu ilkesi geçerlidir. Rehin konusu şeyin paraya çevrilmesi sağlanmadan borçlu aleyhine bu takip yolu dışında kalan bir takipte bulunulmasına müsaade edilemez. Rehinle güvence altına alınmış olmasına rağmen rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurmadan ilamsız veya ilamli takip yapılabilecek alacaklar şu şekildedir: • Konut finansmanından kaynaklanan rehinle temin edilmiş alacaklar, • Toplu Konut İdaresinin rehinle temin edilmiş alacakları, • Kambiyoyla senedine bağlanmış alacaklar, • İpotekle güvence altına alınmış faiz ve yıllık taksit alacakları, • Gemi rehini ile teminat altına alınmış alacaklar. Rehinin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takipte Rehin Açığı Belgesi Üzerine rehin konulan malın değerinin teminat altına alınan alacağı karşılamayacağı takip devam etmekte iken veya takip sonuçlandıktan sonra anlaşılabilir. İlk durumda geçici rehin açığı belgesi; ikinci durumda ise kesin rehin açığı belgesi verilir. Bunun üzerine, borçlunun haczi kabil mal ve hakları ile alacağın karşılanmasına imkân açılmış olur. Rehinin Paraya Çevrilmesi Yoluyla İlamsız Takip Gerek rehinin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte gerekse ilamli takipte rehin konusunun taşınır veya taşınmaz olmasına göre bir ayırım yapılmalıdır. Taşınır rehininin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip Takip talebinde bulunurken rehine konu taşınır mal belirtilmelidir. Borçlu ödeme emrinin tebliğinden sonra rehin hakkına ve/veya alacağa itiraz edebilir. Ödeme emrinde buna yönelik bir kayıt yer almalıdır. Taşınır rehininin paraya çevrilmesi yolu ile takipte gönderilen ödeme emrinde 15 (on beş) gün içinde borcun ödenmesi gerektiği ve 7 (yedi) gün içinde rehin hakkına ve/veya alacağa itiraz edilebileceği belirtilir. Rehin hakkına itiraz etmek isteyen borçlunun bunu ayrıca ve açıkça ifade etmesi gerekir; aksi hâle, yürütülmekte olan takip bakımından rehin hakkının mevcut olduğu kabul edilir. Rehin hakkı ve/veya alacak hakkına karşı yapılan itiraz üzerine, itirazın iptali davası açılabilir gibi, itirazın kaldırılması için icra mahkemesine başvuruda bulunabilir. İpotekin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip Nasıl ki taşınır rehinde rehin konusu taşınır mal bildirilmek zorunda ise ipoteğin paraya çevrilmesinde de hangi taşınmazın ipotek edildiği belirtilmelidir. Taşınmaz, üçüncü bir kişiye ait ise onun isim ve adresinin bildirilmesi gerekir. Ödeme emrinin tebliğinden itibaren 7 (yedi) gün içinde alacak hakkına itiraz edilebileceği ve 30 (otuz) gün içinde ödemede bulunulabileceği ihtarı ödeme emrinde yer almalıdır. İtiraz etmeme veya itirazın kaldırılması hâllerinde alacaklı taşınmazın paraya çevrilmesini talep edebilir. Alacak hakkına itiraz etme imkânı tanınan borçlu ipoteğe itiraz edemez. Çünkü ipotek hakkı, resmî bir belgeye dayanmaktadır. Hiç itiraz edilmemiş olması veya bazı başvuru yolları (itirazın kaldırılması ve itirazın iptali) çerçevesinde itirazın hükümden düşürülmesi hâllerinde alacaklı, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 1 (bir) yıl içinde ipotek edilen taşınmazın satışını istemelidir. Rehinin paraya çevrilmesi

yoluyla ilamlı takip Rehin hakkı ve/veya alacak hakkı mahkeme ilamı ile tespit edildiği takdirde rehinin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip talebinde bulunulabilir. Alacağın taşınır rehinine mi yoksa ipoteye mi dayandığına göre bir ayırım yapılmalıdır. Taşınır rehininin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip Rehin hakkı ve/veya alacak hakkı ilam veya ilam niteliğindeki belgeye bağlı alacaklının takip talebi üzerine borçluya icra emri gönderilir. İcra emrinde borcun 7 (yedi) gün içinde ödenmesi veya aynı süre içinde icranın geri bırakılmasına yönelik bir karar getirmesi gerektiği ihtarında bulunulur. İpoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip İpotek hakkı veya alacak hakkından herhangi biri veya her ikisi için de ilam veya ilam niteliğinde bir belge söz konusu olduğunda ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılabilir. Öte yandan, ipotek akit tablosunun kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını içermesi hâli için de ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip yapılmasına olanak veren özel bir ilamlı icra yolu öngörülmüştür. Alacak hakkı ve/veya ipotek hakkı, ilam veya ilam niteliğindeki belgeye dayanıyorsa, icra emrinde alacağın 7 (yedi) gün içinde ödemesi veya bu süre içinde icranın geri bırakılmasına ilişkin bir karar getirebileceği belirtilmelidir. İpotek akit tablosu kayıtsız şartsız para borcu ikrarını içeriyorsa, alacaklı takip talebinde bulunurken ipotek akit tablosunun resmî örneğini eklemelidir. İcra emrinde borcun tebliğden itibaren 30 (otuz) gün içinde ödenmesi gerektiği belirtilmelidir. Buna ilaveten, bu süre içinde icranın geri bırakılmasına ilişkin bir karar getirilebileceği kaydına da yer verilmelidir.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI İflas Hukukuna Giriş

ÜNİTE NO 9

YAZAR Doç.Dr. TANER EMRE YARDIMCI

İFLAS SEBEBİ

İflas sebepleri, genel iflas sebebi ve özel iflas sebepleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Takipli iflasta alacaklının iflas yolu ile yaptığı takibe konu alacağın ödenmemesi bir iflas sebebi teşkil eder. Alacağın niteliğinin bir önemi yoktur. Hatta kamu alacakları için dahi borçlunun iflası istenebilir. Buna ilaveten, alacağın miktarının da önemli olmadığını belirtmeliyiz. Küçük meblağlı bir alacak için de borçlunun iflası istenebilir. Özel iflas sebeplerinde ise borçlunun malvarlığının içinde bulunduğu durum ve gösterdiği davranışlar takipsiz iflasa başvurulmasını mümkün kılmaktadır. Alacaklının iflas için bir takipte bulunmasına gerek kalmaksızın ticaret mahkemesinden borçlunun iflası istenebilmektedir. Alacaklının talebine dayanan özel iflas sebepleri şunlardır: • Borçlunun yerleşim yerinin belli olmaması, • Borçlunun taahhütlerinden kurtulmak için kaçması, • Borçlunun alacaklıların haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunmaya çalışması, • Borçlunun haciz yoluyla yapılan bir takipte mallarını saklaması, • Borçlunun ödemelerini tatil etmiş olması, • Konkordatonun tasdik edilmemesi veya feshi ile konkordato mühletinin kaldırılması, • İlamlı takipte gönderilen icra emrine rağmen ödeme yapılmaması, • Sermaye şirketlerinde borca batık olma durumunun varlığı, • Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma hâlinde fesih veya projenin ihlali. • Bunlara ek olarak şahıs şirketi (kolektif ve komandit) ortakları bakımından, şirket aleyhine yapılan ilamlı takibe rağmen borcun ödenmemesi veya mahkemece verilmiş depo kararının şirket ortaklarına tebliğ edilmiş olması kaydıyla gereğinin yerine getirilmemesi de şirket ortakları bakımından iflas sebebidir.

İFLASA TABİ OLAN KİŞİLER

Bir kişi aleyhine haciz yoluyla takip yapılabilmesi için o kişinin borçlu olması yeterlidir. İflas yolu ile takip için ise borçlunun ya tacir olması ya da ilgili kanuni düzenlemelere göre iflası istenebilen bir kişi olması gerekir. Hakkında iflas takibi yapılabilecek kişiler şu şekildedir: • Tacirler, • Tacir sayılanlar, • Tacir gibi sorumlu olanlar, • Özel kanun hükümlerine göre iflasa tabi olanlar. Tacirler Tacir hakkında iflas yolu ile takip yapılabilmesi için talep edilen alacağın ticari bir faaliyetten doğması şart değildir. Tacirin her türlü borçlarından dolayı iflası istenebilir. Bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işleten kişi tacir niteliğini kazanır. Ortada bir ticari işletmenin varlığından bahsetmek için aşağıda belirtilen şartlar mevcut olmalıdır: • Gelir sağlama amacı, • Bağımsızlık, • Devamlı olma niteliği, • Esnaf işletmesi hacmini aşma. Tüzel kişi niteliğini haiz toplulukların da iflası istenebilir. Şahıs veya sermaye şirketi vasfındaki ticaret ortaklıkları tüzel kişi tacirdir. Sermaye şirketleri olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin iflası istenebilir. Kooperatiflerin hakkında da iflasa karar verilebilir. Kolektif ve komandit şirketler ise şahıs şirketi olup iflasa tabidir. Bazı şartlar altında bu şahıs şirketi ortaklarının da iflasına karar verilebilir. Tacir Sayılanlar Gerçekte tacir olmadığı hâlde bazı şartların gerçekleşmesi durumunda tacirlere ilişkin hükümlere göre sorumlu tutulan kişilerin tacir sayıldıkları için iflası istenebilir. • Ticari işletmesini ticaret siciline kaydettiren kişi fiilen işletmeye başlanmamış olsa dahi tacir sayılır. • İlan vasıtalarıyla ticari işletme açtığını bildiren kişi fiilen ticari faaliyette bulunmamış olsa dahi tacir sayılır. • İzin veya ruhsat alınması gereken hâllerde bunu yerine getirmeyip ticari işletme işleten kişi tacir sayılır. • Hakkında ticari müessese işletmesi için engel teşkil eden bir yasağın varlığına (memur olma gibi) rağmen ticari müessese işleten kişi tacir sayılır. • Tüzel kişiliği olmayan donatma iştiraki tacir olmamasına rağmen tacirlere ilişkin hükümlere tabidir. Bu sebeple, donatma iştirakinin her türlü borçlarından dolayı iflası istenebilir. Tacir gibi Sorumlu Olanlar Bir ticari işletme açmış gibi kendi adına işlemlerde bulunan kişiler tacir gibi sorumlu tutulabilmektedir. Bunun yanında hukuken var sayılmayan bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemde bulunanlar da aynı kapsama girmektedir. Özel Kanun Hükümlerine Göre İflas Tabi Olanlar Ticareti terk eden bir tacir, bu durumu ticaret siciline bildirmek zorundadır. Tacirin bu durumda bütün aktif ve pasifini ve alacaklılarının isim ve adresini gösteren bir mal beyanında bulunması gerekir. Bunun üzerine, ticaret sicili memurluğunca bu durum ticaret sicili ilânlarında yayımlanır. İşte, bu yayın tarihinden itibaren bir yıl içinde ticareti terk eden tacir hakkında iflas yoluyla takip yapılabilir. Şahıs şirketi (kolektif şirket ve komandit şirket) ortakları

hakkında da belirli şartlar altında iflas talebinde bulunulabilir. Yalnızca şirketin borçları bakımından kolektif şirketin ortaklarının, komandit şirketin ise komandite ortaklarının iflasına karar verilebilir. İFLAS TEŞKİLATI İflas teşkilatında yer alan organlar iflasın resmî ve özel organları şeklinde ele alınmaktadır. İflasın Resmî Organları İflas işlemleri için görevlendirilmiş devlet makamları iflasın resmî organlarıdır. İcra dairesi Alacaklıların takipli iflas yoluna başvurması hâlinde öncelikli olarak icra dairesine başvurulmalıdır. Takipli iflas yoluna başvurulduğu takdirde, borcun ödenmesi gerektiği ve iflas yolu ile takipte bulunulduğu, icra dairesi tarafından borçluya bildirilir. Ticaret mahkemesi Borçlu hakkında iflasa karar verebilecek yetkili merci ticaret mahkemesidir. İflasın açılmasına ticaret mahkemesince karar verilmediği sürece, borçlunun malvarlığının tasfiyesine yönelik işlemlere başlanamaz. İcra mahkemesi İcra ve iflas dairelerinin İİK'ye uygun olarak işlem yapıp yapmadıklarının denetimi için icra mahkemesine (istisna: kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte ticaret mahkemesine) başvurulmaktadır. Nasıl ki haciz yoluyla takipte icra takip işlemleri hakkında şikâyette bulunurken icra mahkemesine başvuruluyorsa, burada da kural olarak icra mahkemesine gidilmektedir. İflas dairesi Borçlu hakkında yetkili ticaret mahkemesinin iflasa karar vermesinden sonraki aşamada ise iflas dairesinin görevi başlar. İflasın açılmasına karar veren ticaret mahkemesi, müflisin malvarlığı bakımından muhafaza tedbirleri veya defter tutulması gibi kararlar verebilir. İflasın Özel Organları Adi iflas tasfiyesine karar verildiğinde bu tasfiyenin gerçekleştirilmesi için bazı özel organların teşkili gerekir. Bu organlar yürütülecek tasfiyeye göre oluşturulmaktadır. Birinci alacaklılar toplantısı Adi tasfiyeye karar verildiğinde, alacaklıların toplanması için yapılan ilânda yer, gün ve saat belirtilerek alacaklıların toplanması hedeflenir. İşte, alacaklıların toplanması ile oluşan bu organa birinci alacaklılar toplantısı denir. Bu organın en önemli görevi iflas idaresini oluşturmaktadır. İflas idaresi İflas masasının kanuni temsilcisi iflas idaresidir. Birinci alacaklılar toplantısında iflas idaresi üyesi olması için adaylar gösterilir. İflas idaresi, icra mahkemesinin bu adaylardan seçtiği üç kişiden oluşur. İflas idaresi teşkil ettikten sonra, iflasın tasfiyesi bu organa bırakılır. İflas kapanıncaya kadar iflas idaresine bırakılan görevler şu şekildedir: • Masada yer alan mal ve hakların paraya çevrilmesi, • İstihkak iddiaları hakkında karar verilmesi, • Masanın alacaklılarının takip edilmesi ve tahsili, • Acele hâllerde masa mallarının paraya çevrilmesi, • Alacaklılara ve istihkak iddialarına göre sıra cetvelinin düzenlenmesi. İkinci alacaklılar toplantısı Alacaklıları iflas idaresi tarafından incelenmiş ve sıra cetveline kabul edilmiş alacaklılar ikinci alacaklılar toplantısına davet edilir. Alacaklıları kabul edilmiş olan alacaklıların katılması sebebiyle ikinci alacaklılar toplantısının yetkileri birinci alacaklılar toplantısınıninkine nazaran daha geniştir. Masanın menfaatine yönelik birçok konuda karar verilmesi ikinci alacaklılar toplantısında gerçekleşir. Mesela ikinci alacaklılar toplantısı, istihkak iddiaları hakkında iflas idaresinin kararını nihai olarak çözüme kavuşturur. İFLASTA YETKİ Takipli iflas yoluna başvuran alacaklı, borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki icra dairesine başvurulmalıdır. Borçlunun muamele merkezi dışında takipte bulunulduğu takdirde borçlu buna karşı itirazda bulunabilir. Bu durumda, itirazında kaldırılması ve borçlu hakkında iflasa karar verilmesi için ticaret mahkemesine başvurulmalıdır. Ticaret mahkemesi öncelikle yetki itirazı hakkında karar vermelidir. İcra dairesi yetkili görülmez ise iflas talebi hakkında inceleme yapılmaksızın davanın reddine karar verilir. Buna karşın, itiraz yerinde bulunmazsa; artık iflas talebi esasın karara bağlanmalıdır. İflas davası için görevli mahkeme ticaret mahkemesidir. Ticaret mahkemesi, borçlunun iflasına karar verilmesi yönündeki talep hakkında toplu mahkeme olarak karar verir. Borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerde ayrı bir ticaret mahkemesi bulunmadığı takdirde, bu hususta görevli kılınan asliye hukuk mahkemesi, ticaret mahkemesi sıfatıyla iflas talebi hakkında karar verir. Yetkili ticaret mahkemesi ise borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesidir. Ticaret mahkemesinin iflas davasındaki yetkisi kesin yetkidir. İflasın açılması sonrasında gerekli işlemleri yapacak iflas dairesi ise iflasa karar vermiş olan ticaret mahkemesinin yargı çevresindeki iflas dairesidir. Dolayısıyla, iflas işleri bakımından yetkili iflas dairesi bu durum esas alındığında iflasın açıldığı yerdeki iflas dairesi olacaktır.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI İflas Yolları I Takipli İflas

ÜNİTE NO 10

YAZAR Doç.Dr. TANER EMRE YARDIMCI

İflas yolları takipli iflas yolu ve takipsiz iflas yolu olmak üzere ikiye ayrılır. Bu ünite de inceleyeceğimiz takipli iflas yolunun temel özelliği ticaret mahkemesinde dava açılmadan önce borçlu aleyhine bir takipte bulunulmasının şart olmasıdır. Takipli iflasta para veya teminat alacağının talep edilmesi için öncelikle icra dairesine başvurulur. İcra dairesi tarafından borçluya gönderilen iflas ödeme emri ile borcun ödenmesi veya varsa borca karşı savunmaların (itiraz veya def'i) belirtilmesi ve bunun yerine getirilmemesi hâlinde takip kesinleşeceği için alacaklının borçlunun iflasını isteyebileceği bildirilir.

GENEL İFLAS YOLU

Genel iflas yolu, cüz'i icradaki genel haciz yolunun karşılığıdır. Takipli iflas yolu olan genel iflas yoluna gidilmesi alacaklının elinde kambiyo senedi bulunmaması hâlinde söz konusu olur. Alacağı kambiyo senedine bağlı alacaklı kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluna başvurmalıdır. Genel iflas yoluna başvurulabilmesi için ise alacağın senede dayanması şart değildir. Alacaklının takip talebinde iflas yolunu seçtiğini açıkça belirtmesi şarttır. Öyle ki kamu düzenine ilişkin olan bu durumun dikkate alınmamış olması süresiz şikâyet sebebi olarak görülmektedir. Takip Aşaması Genel iflas yolunda takip süreci alacaklının iflas takip talebi ile başlar. Takip talebinde bulunan alacaklı, borçlunun iflasını istediğini açıkça belirtmelidir. Aksi hâlde, borçluya iflas ödeme emri gönderilmesi düşünülemez. Takip talebini alan icra dairesi 3 gün içinde iflas ödeme emrini düzenlemelidir. Ödeme emrinin tebliği üzerine, borçlunun tutumuna göre çeşitli ihtimaller doğar. Borçlu ödeme emrine itiraz etmediği takdirde bu ödeme emri kesinleşir. Ödeme emrine herhangi bir sebeple (borcun mevcut olmadığı, kendisinin iflasa tabi kişilerden olmadığı) itiraz etmek isteyen borçlu, bu emrin kendisine tebliğinden itibaren 7 (yedi) gün içinde itirazda bulunmalıdır. İtiraz etmek isteyen borçlunun bunu icra dairesine bildirmesi gerekir. Ödeme emrine itiraz edilmesi hâlinde iflas takibi durur. Alacaklı için bu itirazı hükümden düşürülmesi zorunlu hâle gelir. Genel haciz yolunda olduğu gibi itirazın geçici veya kesin kaldırılması iflas yolunda yoktur. İtirazı kaldırmak isteyen alacaklı yetkili ticaret mahkemesine başvurmalıdır. Takip aşamasında icra dairesinin hukuka aykırı işlemlerine karşı yine şikâyet yoluna gidilebilir. Şikâyetin icra mahkemesine yapılması gerekir. İflas Davası Aşaması Ödeme emrinin borçluya tebliğinden itibaren 1 (bir) yıl içinde iflas davası açılmalıdır. İflas davasında yapılacak incelemenin kapsamı borçlunun itirazda bulunup bulunmamış olmasına bağlıdır. Borçlunun itiraz etmemiş olması İflas ödeme emri itiraz edilmediği takdirde alacak kesinleşeceği için borcun ödenmemesi dolayısıyla borçlunun iflası istenebilir. Borçlunun diğer alacaklıları bu davaya müdahale etmek isteyebilecekleri için ticaret mahkemesinin bu talebi ilan etmesi lüzumludur. İlandan itibaren 15 (on beş) gün içinde diğer alacaklılar müdahalede bulunabilirler. İflas takibinin kesinleştiğine ilişkin tespitten sonra ticaret mahkemesi tarafından depo kararı verilir. Borçluya depo kararında yapılan ihtarda ödemenin yapılmaması hâlinde ilk oturumda iflasa karar verileceği bildirilmelidir. Depo kararının gereği 7 (yedi) gün içinde yerine getirilebilirse iflas davası reddedilir. Aksi hâlde (ödemenin yapılmaması), borçlunun iflasına karar verilir. Borçlunun itiraz etmiş olması İtiraz edilmiş borcun incelenmesi genel hükümlere göre gerçekleşir. İflas davasına borçlu ödeme emrine itiraz ederken belirtmiş olduğu itirazla bağlı değildir. İtirazın kaldırılmasına karar verilmesi durumunda iflas takibi kesinleşir. Diğer alacaklıların müdahale ve itiraz etmeleri için bu durum ilan edilir. Herhangi bir müdahale ve itiraz söz konusu olmaz ise depo kararı verilmelidir. Depo kararının gereğinin yerine getirilememesi hâlinde ise borçlunun iflasına karar verilmesi kaçınılmazdır.

KAMBYO SENETLERİNE MAHSUS İFLAS YOLU

Alacağı kambiyo senedine bağlı alacaklı, iflasa tabi borçlu aleyhine kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluna başvurabilir. Kambiyo senetleri bono, poliçe ve çekten ibarettir. Kambiyo senetleri dışında kalan kıymetli evraka dayanarak bu takip yoluna başvurulması düşünülemez. İcra dairesinin bu durumu dikkate almaması bir şikâyet sebebidir. Kamu düzenine ilişkin olan bu hususa dikkat edilmemesi sebebiyle şikâyet süresizdir. Takip Aşaması Alacaklının icra dairesine yapacağı takip talebi ile kambiyo senedine mahsus takip yolu başlar. Takibe dayanak teşkil eden kambiyo senedinin aslının

eklenmesi zorunludur. Takip talebini alan icra dairesi Şu hususlar bakımından bir inceleme yapmalıdır:

- Senedin kambiyo senedi olup olmadığı,
- Alacaklının takipte bulunmaya yetkili olup olmadığı,
- Kambiyo senedinin aslının eklenip eklenmediği,
- Kambiyo senedinin vadesinin gelip gelmediği.

Yukarıda belirtilen Şartların gerçekteŐiđi kanaatinde olan icra m¼d¼r¼, borçluya ödeme emri g¼ndermelidir. Ödeme emrinde ileri sür¼lm¼Ő borcun 5 (beş) g¼n içinde ödenmesi ve itiraz ve/veya Őikâyetle bulunulmak isteniyorsa bunun aynı süre içinde icra dairesine bildirilmesi kaydı yer almalıdır. Gerek itirazın gerekse Şikâyetin icra dairesine dilekçe ile bildirilmesi Şarttır. Ödeme emrine karşı her türlü itiraz ve Şikâyet ödeme emrinin tebliğinden itibaren 5 (beş) g¼n içinde yapılmalıdır. Ödeme emrine itiraz edilmesi hâlinde itirazı hük¼mden d¼Ő¼r¼lmesi ve borçlunun iflasına karar verilebilmesi için borçlu aleyhine iflas davası açılmalıdır. Borçlunun iflası istenirken itirazın kaldırılması da talep edilmelidir. İflas Davası AŞaması Kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takipte bulunan alacaklı, genel iflas yoluyla takipte olduğu gibi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 1 (bir) yıl içinde borçlunun iflasını istemelidir. İtirazda ve/veya Şikâyetin kaldırılması ve borçlunun iflasına karar verilmesi, yalnızca itirazda ve/veya Őikâyetle bulunulması hâllerinde söz konusu olur. Ticaret mahkemesi itirazı ve/veya Şikâyeti yerinde bulmazsa, itiraz ve/veya Şikâyetin kaldırılmasına karar verilmesinin yanı sıra depo kararı verilir. Borçluya tanınan bu imkâna rağmen borç ödenmez ise depo kararından sonraki ilk oturumda borçlunun iflasına karar verilir. Alacaklının iflas talebi üzerine, ticaret mahkemesi bir ilanda bulunmalıdır. İlan tarihinden itibaren 15 (on beş) g¼n içinde alacaklıların iflas davasına müdahale etmeleri ve itirazlarını belirtmeleri gerekir. Hiç müdahalede bulunulmaması durumunda iflas talebi hakkında incelemeye geçilir. Şekli inceleme sonrasında depo kararı verilir. Faiz ve icra giderleri de dâhil olmak üzere alacağın ödenmesi için borçluya 7 (yedi) g¼nl¼k bir süre tanınır. Depo kararının gereği yerine getirilmediği takdirde borçlunun iflasına karar verilmesi talebi kabul edilir. İflas ödeme emrine süresi içinde itiraz ve/veya Őikâyetle bulunulmadığı için alacağın mevcut olduğu kabul edildiği takdirde menfi tespit veya istirdat davası açılabilir. Gecikmiş itiraz kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte de uygulanabilir.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI İflas Yolları II Takipsiz (Doğrudan Doğruya) İflas ve İflasın Kaldırılması

ÜNİTE NO 11

YAZAR Doç.Dr. TANER EMRE YARDIMCI

ALACAKLININ TALEBİ İLE TAKİPSİZ İFLAS

Alacaklı, takipsiz iflas yoluna başvurduğunda, alacağın mevcut olduğunu ve bu yola başvurulmasını haklı kılan sebebi ispat etmelidir. Şayet ticaret mahkemesi takipsiz iflas yoluna başvurulabileceğine kanaat getirirse, ileri sürülen alacağın da mevcut olması kaydıyla, borçlunun iflasına karar verebilir. Depo kararı, takipsiz iflas yolu ile borçlunun iflası istenebildiği hâllerde uygulanmaz. Daha önceden incelediğimiz üzere, depo kararı ile borçluya iflas etmekten kurtulması için son bir imkân tanımaktadır. Doğrudan doğruya iflası gerektiren hâllerde ise faizi ile birlikte asıl borcun ve yürütülen takipten doğan giderlerin karşılanması için borçluya son kez süre verilmesi gerekli görülmemiştir. Alacaklının talebine dayanan doğrudan doğruya iflas hâlleri şu şekilde düzenlenmiştir: Borçlunun Malum Yerleşim Yerinin Bulunmaması Malum yerleşim yerinin bulunmaması aslında gerçek kişilere özgüdür. Tüzel kişilerin kuruluş belgelerinde yerleşim yerleri bildirildiği için tüzel kişiler açısından bu durumun ortaya çıkma ihtimali yoktur. Doğrudan doğruya iflas talebinin kabulü için borçlunun malum yerleşim yerinin olmadığına ortaya konulması gerekir. Bu hususun yaklaşık olarak ispat edilmesi iflas talebinin kabul edilebilmesi için yeterlidir. Taahhütlerinden Kurtulmak Amacıyla Borçlunun Kaçması Alacaklılarına karşı üstlendiği taahhütleri yerine getirmemek üzere kaçmaya çalışan borçlunun herhangi bir takibe gerek kalmaksızın iflası istenebilir. Taahhütlerden kurtulmak üzere kaçmaya teşebbüs edilmesi dahi yeterli görülebilir. Alacaklıların Haklarını İhlal Etmeye Yönelik Hileli Muamelelerde Bulunulması Borçlunun malvarlığı ile alacaklının alacağı karşılanmaya çalışılır. Bu malvarlığını azaltmaya yönelik hileli bir muamelede bulunulması veya buna teşebbüs edilmesi takipsiz iflas yoluna başvurulmasını haklı kılar. Çünkü iflasa karar verilerek borçlunun o malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisi sonlandırılmadığı takdirde, alacaklıların borçlunun malvarlığı ile tatmin edilmesi güçleşebilir veya imkânsız hâle gelebilir. Haciz Yoluyla Takip Sırasında Borçlunun Mallarını Saklaması Haciz yoluyla takipte takibin kesinleşmesi üzerine mal beyanında bulunma zorunluluğu doğar. Mal beyanında hiç bulunulmaması borçlunun mallarını saklaması olarak değerlendirilmelidir. Borçlu hiç mal beyanında bulunmaz ise alacaklının borçlunun iflasını istemesi mümkün hâle gelir. Borçlunun Ödemelerini Tatil Etmesi Borçlunun vadesi gelmiş bir veya birkaç borcunu ödememesi ödemelerin tatil edilmesi olarak değerlendirilemez. Ödemelerini tatil ettiğini borçlu açıkça ifade edebileceği gibi borçlunun davranışlarından da bu yönde bir sonuca ulaşılabilir. Borçlunun Konkordatodan Yararlanma Olanığının Bulunmaması Ticaret mahkemesinin konkordato mühletinin kaldırılmasını haklı kılan sebeplerin varlığı, konkordatonun tasdik edilmemesi veya konkordatonun tamamen feshine karar verilmesi gibi hâllerde borçlunun iflasına da karar verilebilir. İcra Emrine Rağmen İlama Dayanan Alacağın Ödenmemesi Para veya teminat alacağı için yapılan ilamlı takipte alacağın ödenmemesi veya icranın geri bırakılmasının istenmemesi üzerine ticaret mahkemesine başvurularak borçlunun iflası istenebilir. Borçlunun Pasifinin Aktifinden Fazla Olması (Borca Batıklık) Normal şartlarda pasifin (borçlar) aktiften (mevcutlar ve alacaklar) fazla olması borçlunun doğrudan doğruya iflasının istenmesini haklı kılmaz. Aktifin pasiften az olması sebebine dayalı olarak borçlunun doğrudan doğruya iflasının istenebilmesi için borçlunun sermaye şirketi (limited şirket ve anonim şirket) veya kooperatif niteliğinde olması gerekir. İcra Emrine Rağmen Borcun Ödenmemesi veya Depo Kararının Yerine Getirilmemesi Şahıs şirketlerinin iflasının istenmesi tacir olmaları sebebiyle her zaman için mümkündür. Bu şirketlerin ortakları ise tacir sıfatını haiz değildirler. Buna rağmen kolektif şirketlerde her bir ortağın; komandit şirketlerde ise yalnızca komandite ortaklar bakımından iflasa karar verilmesi mümkün olabilir. Şahıs şirketinin borcunun ödenmemesi durumunda hem şahıs şirketinin hem de ortakların iflası istenmelidir. Tek başına ortakların iflasının istenmesi mümkün değildir. Ortaklardan da hangisinin iflasının istendiği de açıkça izah edilmiş olmalıdır.

BORÇLUNUN TALEBİ İLE TAKİPSİZ İFLAS

Asıl olan borçlunun iflasının alacaklının talebi ile gerçekleşmesidir. Kanunda öngörülen bazı durumlarda ise yetkili ticaret mahkemesine başvurularak borçlunun kendi iflasını istemesi mümkündür.

Borçlunun Kendi İsteğine Bağlı İflas Talebi Acz hâlinde bulunan borçlu alacaklılara eşit oranda ödeme yapılması düşüncesiyle kendi iflasını isteyebilir. Borçlunun malvarlığı itibarıyla bütün alacaklarını ödeyebilecek durumda olmasına rağmen bu şekilde iflasına karar verilmesini istemesi mümkündür. Borçlunun Kendi İflasını İstemek Zorunda Olması Hâlinde İflas Talebi Borçlunun zorunlu olarak kendi iflasını istemesi aşağıdaki iki durumda gerçekleşir: Birincisi, aleyhine haciz yoluyla yapılan takip sonucunda borçlunun malvarlığındaki değerlerin önemli bir kısmının elinden çıkmasıdır. Borçlu aleyhine takip yapıldığında, haczedilen mal ve haklar paraya çevrilerek takipte bulunan alacaklıya ödemede bulunulur. Haciz sonunda borçlunun malvarlığının önemli bir kısmı elinden çıktığında kendi iflasını istemek borçlu için zorunluluk arz eder. İflasın istenmesinin zorunluluk olarak görülmesinin sebebi, kendi iflasını istememe hâlinde borçlunun taksiratlı müflis sayılmasıdır. Bu yüzden, aşağıda belirtilen şartlarda borçlu kendi iflasını istemek zorundadır: • Haciz ve paraya çevirme sonucunda borçlunun yarı mevcudunun elinden çıkması • Geriye kalan malvarlığının vadesi gelmiş veya bir yıl içinde gelecek diğer alacakları karşılayamaması İkincisi, sermaye şirketleri ve kooperatifler açısından söz konusudur. Borca batık bir sermaye şirketinin ve kooperatifin iflasını istemek yöneticiler için zorunludur. Aksi hâlde, iflas istememe suçu meydana geleceği için şikâyet üzerine iflası istemekle yükümlü kişilerin cezai sorumluluğu doğar. Bunun yanında, iflas talebinde bulunması gereken kişilerin hukuki sorumluluğu da doğar.

İFLASIN KALDIRILMASI

Gerek takipli iflas gerekse takipsiz iflas çerçevesinde borçlunun iflasına karar verildikten sonra bu kararın hukuki sonuçlarının kaldırılması için iflasın kaldırılması yoluna başvurulabilir. İflasın kaldırılmasının üç hâlde mümkün olacağı ifade edilmiştir. İlk durum, bütün alacaklıların alacak taleplerini geri almasıdır. Böylece, alacaklılar iflasın kaldırılmasına rıza göstermiş olurlar. Fakat alacaklardan feragat edildiği düşünülemez. İkinci durum, iflas alacakların itfa edilmesidir. Alacakları sona erdiren her türlü durumda (ödeme, takas veya bağış gibi) iflasın kaldırılması istenebilir. Üçüncü durum ise konkordatonun tasdik edilmesidir. Konkordatonun tasdiki üzerine iflasın kaldırılması ve borçlunun malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunma imkânına kavuşması söz konusu olur. İflasın kaldırılması iflasa karar vermiş olan ticaret mahkemesinden istenir. Kaldırmayı haklı kılan ilk iki durumda müflis; son durumda ise iflas idaresi başvuruda bulunur. Ticaret mahkemesinin bu kararına karşı kanun yoluna başvurulabilir. İflasın kaldırılması hakkında istinaf ve temyiz yoluna başvuru için 10 (on) günlük bir süre öngörülmüştür. İflasın kaldırılmasına karar verildiği takdirde bunun iflas idaresi tarafından ilan edilmesi gerekir. Ticaret mahkemesinin iflasın kaldırılmasına karar vermesi ile birlikte iflas kararı bütün sonuçları ile birlikte sona erer. Dolayısıyla, müflis bakımından hiç iflas etmemiş gibi bir sonuç doğar. Buna bağlı olarak borçlunun müflis sıfatı sona erer. İflas açıldığı için masa malları üzerindeki tasarruf yetkisinin sona ermesi etkisi de kalkar. Yani borçlu, malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunabilir. Görüldüğü gibi, iflasın kaldırılması müflis için birçok açıdan olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI İflasın Hukuki Sonuçları

ÜNİTE NO 12

YAZAR Doç.Dr. TANER EMRE YARDIMCI

MÜFLİSİN TASFİYEYE TABİ MALVARLIĞI BAKIMINDAN SONUÇLARI

Ticaret mahkemesinin iflasın açılmasına hükmetmesi ile müflisin mal ve hakları üzerinde doğrudan belirli bir etki doğmaktadır. İflas masasının teşkil etmesi olarak ifade edilebilecek bu etki, müflisin mal ve haklarının bir topluluk oluşturması sonucunu doğurur. Buna göre, müflisin haczi kabil bütün mal ve hakları bir topluluk hâline gelerek iflas masası adını alır. Müflisin bütün mal ve haklarının teşkil ettiği iflas masası topluluğunun tüzel kişiliği yoktur. Daha önceden belirttiğimiz üzere, iflas masasının kanuni temsilcisi iflas idaresidir. Masadaki mal ve hakların paraya çevirerek iflas tasfiyesinin gerçekleştirilmesi iflas idaresi tarafından yapılır. İflas Masasına Girecek Mal ve Haklar Müflisin tasfiyeye tabi tutulacak mal ve haklarından yalnızca haczi kabil olanları masa malı olarak kabul edilebilir. İflasın açılma anında masa malının nerede bulunduğu önemi olmadığı gibi müflisin birlikte mülkiyete göre pay sahibi olduğu şeyler de iflas masasına dâhil olur. İflas masasına girmesi mümkün olan müflisin mal ve hakları üzerinde iflasın açılmasından önce haciz (ihtiyati, kesin veya geçici haciz olabilir) konulmuş olmasının bunların iflas masasına girmesi bakımından bir önemi yoktur. Dikkat edilmesi gereken husus, bu mal ve hakların paraya çevirilmemiş olmasıdır. Paraya çevirme sonrası elde edilmiş para iflas masasına dâhil edilemez. İflas masasına, yalnızca açılma anındaki mal ve hakların gireceğini düşünmek yanlış olur. Müflisin iflasın açılmasından iflasın kapanmasına kadar uhdesine giren mal ve hakları da iflas masasına dâhil olur. Yalnızca, şahsi çalışma sonucu müflisin elde ettiği mal ve haklar (ücret alacağı gibi) iflas masasının kapsamına girmez. Belirli bir alacağı güvence altına almak için rehin gösterilen malvarlığı değeri müflise ait ise o malvarlığı değerinin de iflas masasına girmesi mümkündür. İflas Masasına Girmeyecek Mal ve Haklar Yalnızca müflisin haczedilebilen mal ve hakları iflas masasına yazılacağı için üçüncü kişilere ait mal ve haklar masaya dâhil edilmemelidir. Bir şekilde masada yer almış mal ve hakkın masadan çıkarılması talebi istihkak iddiasında bulunulduğu anlamına gelir. Her ne kadar müflisin borcunu temin için verilmiş olsa da üçüncü kişiye ait rehin konusu şey iflas masasına dâhil edilemez. Rehin alacaklısı, böyle bir durumda alacağını hem iflas masasına yazdırabilir hem de rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Masaya girmeyecek mal ve haklar kapsamında ele alınabilecek diğer bir durum hamiline veya emre yazılı senetler bakımından söz konusudur. Borçluya bedelini tahsil etmesi için verilen hamiline veya emre yazılı senedin iflas masasına girmesi düşünülemez. İflasın açılma anında senet bedeli henüz tahsil edilmemiş ise senedin asıl hak sahibine geri verilmesi gerekir. Nasıl ki başkasına ait olup müflisin uhdesinde bulunan mal ve haklar masaya giremiyorsa bunların satış bedeli de masa malı olarak görülemez. Müflis üçüncü kişinin malını hiç satmamış ise bu mal doğrudan üçüncü kişiye verilmelidir. İflas masasına girmeyecek mal ve haklar bakımından son olarak ele alınacak husus, müflise satılıp gönderilmiş olan mallar hakkındadır. İİK m. 190'da öngörülen şartlar sağlandığı takdirde müflisin iflas açılmadan önce satın aldığı mal satıcıya iade edilmektedir. Bu şartları şunlardan ibarettir: • Müflis ile satıcının farklı yerlerde bulunması, • Gönderilen malın müflisin eline iflas açılmadan önce geçmemesi, • Müflisin satış bedelini ödememiş olması, • İflas idaresinin sözleşmeye girmeye karar vermemiş olması, • Mala ilişkin olarak emtia senedi varsa malın senetle birlikte üçüncü kişiye satılmamış veya reddedilmemiş olması.

MÜFLİSİN TARAF OLDUĞU TAKİP VE DAVALAR BAKIMINDAN SONUÇLARI

İflasın açılması müflisin taraf olduğu takip ve davalar açısından da belirli hukuki sonuçlar doğurur. Müflisin Taraf Olduğu Takipler Müflisin taraf olduğu takip iki şekilde olabilir. Müflis ya takibi başlatan taraftır ya da aleyhine takip yapılan taraftır. Takibi başlatan taraf müflisse, iflasa karar verildikten sonra müflisin tasarruf yetkisi sona erdiğinden ötürü, iflas idaresi, bu takibi devam ettirebilir. Müflis aleyhine başlatılan bir takip söz konusu olduğunda ise İİK m. 193'e bakılarak bir sonuca varılmalıdır. Buna göre, iflasın açılması ile müflis aleyhine devam etmekte olan takipler duracaktır. İflas kararı kesinleştikten sonra ise bu takipler düşecektir. Müflisin Taraf Olduğu Davalar İflasın açılması ile borçlunun kendi malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlandığı için müflisin taraf olduğu davalar da bundan etkilenecektir. İster müflis davacı olsun ister davalı olsun müflisin taraf

olduğu davaların durması, ikinci alacaklılar toplantısından 10 (on) gün sonraya kadar devam eder. Bununla birlikte, aşağıdaki davalar iflasın açılmasına karar verilmiş olsa dahi devam edebilir: • Acele hâllere ilişkin davalar, • Şeref ve haysiyete tecavüzden doğan tazminat davaları, • Vücut üzerine ika olunan zarar sebebiyle açılan tazminat davaları, • Evlenme ve kişisel durum işlerine ilişkin davalar, • Nafaka alacağına ilişkin davalar, • Rehinin paraya çevrilmesi takibi çerçevesinde açılması lüzumlu davalar.

MÜFLİSİN ALACAKLILARI BAKIMINDAN SONUÇLARI

İflasın açılması müflisin alacaklılarını etkileyen birtakım sonuçlar doğurmaktadır. Bunlar müflisin tasarruflarının iflas masasına karşı geçersiz olması, müflisin borçlarının muaccel hâle gelmesi, faizlerin işlemeye devam etmesi gibi sonuçlardır. Müflisin Masa Malları Üzerindeki Tasarruflarının Geçersiz Olması Masa malları ile ilgili olarak müflisin yapmış olduğu işlemler geçersiz olacaktır. Her ne kadar müflisin işlemlerine sınırlandırma getirilmiş olsa da iflas idaresi, yapılmış işlemi uygun bulursa, işleme icazet verebilir. Müflis ile tasarruf işlemi yapan üçüncü kişinin iyiniyetli olması, yapılmış işlemin geçerli olması sonucunu doğurmaz. Çünkü iflas masasına karşı iyiniyet iddiasında bulunulmasına cevaz verilmemiştir. İİK’de üç hâlde müflisin tasarruf işlemlerinin geçerli olabileceği öngörülmüştür. Emtia senedine bağlı malın devri veya rehini İflasın açılmasından önce müflisin eline geçmemiş olup iflasın açılmasından sonra ve fakat ilandan önce emtia senedine bağlanmış mallar iyiniyetli üçüncü bir kişiye devredilebilir veya rehin edilebilir. İflas masasının bu şartlar altında yapılmış bu tasarruf işlemlerinin geçersiz olduğunu iddia etmesi mümkün değildir. Müflisin borcunu ödemesi İflas açıldıktan sonra ödeme yapması mümkün olmayan müflisin ilandan evvel yaptığı ödemeler belirli şartlar altında geçerli olabilir. Borçlunun imzaladığı emre yazılı senet veya üzerine keşide olunmuş poliçe sebebiyle ödemede bulunmuş olması gerekir. Buna ilâveten, iflasın ilanından evvel ve vade tarihinde ödeme yapılmış olmalıdır. Hamilin iyiniyetli olmaması hâlinde bu şartların gerçekleşmiş olmasının bir önemi yoktur. Son olarak ödemede bulunulmadığı takdirde hamilin üçüncü kişiye rücu imkânı mevcut olmalıdır. Müflise ödeme yapılması Müflis, iflasın açılmasına karar verildikten sonra, kendine yapılan ödemeleri kabul edemez. Ödemede bulunan borçlu, ancak yaptığı ödemenin iflas masasına girmesi hâlinde borcundan kurtulabilir. Yoksa alacaklıların bu ödemeye rağmen talepte bulunması gündeme gelir. Müflise iflasın ilanından evvel iyiniyetli olarak ödeme bulunması hâlinde ise buna bir istisna getirilerek yapılan ödemenin masaya karşı geçerli olması öngörülmüştür. Müflisin Borçlarının Muaccel Hâle Gelmesi İflas alacaklılarının bir an önce yazılması, iflas tasfiyesinin çabuk sonuçlanmasına hizmet eder. Çünkü, müccel alacakların vadesinin gelmesinin beklenmesi zaman kaybına yol açacaktır. Bu sebeple, müflisin bütün borçlarının kendiliğinden muaccel hâle geleceği kabul edilmiştir. Müflisin Şarta Bağlı ve Belirsiz Vadeye Bağlı Borçlarının Masaya Yazılması İflas tasfiyesi sırasında müflisin şarta bağlı veya belirsiz vadeye bağlı borçları bakımından pay ayrılabilmesi için bunların iflas masasına yazılması öngörülmüştür. Bu nitelikteki borçlar için ayrılan borç şart gerçekleştiği veya vade geldiği takdirde alacaklıya ödeme yapılır. Geciktirici şarta bağlı borçlar bakımından ise şart gerçekleşene kadar pay ayrılmasından, şart gerçekleşikten sonra ödemede bulunulmasından söz edilebilir. Faizlerin İşlemeye Devam Etmesi Faizin iflas alacakları üzerinde ne şekilde işletileceği belirlenmelidir. Rehinle güvence altına alınmış bir alacak için iflas açılmadan önce faiz oranı esas alınarak faiz işletilir. Adi alacaklarda ise her hâlükârda ticari olmayan işlerdeki faiz oranı uygulanmalıdır. Müflisin Bütün Borçlarının Para Alacağına Dönüşmesi Müflisin para alacağı dışındaki borçlar için alacaklılar arasında eşitliği sağlamak gayesiyle, para alacağına dönüşmesi ilkesi kabul edilmiştir. Konusu para olmayan borcun iflas açıldığı andaki değeri esas alınarak iflas masasına yazılması gerekir meğerki iflas idaresi aynen ifaya karar vermemiş olsun. İflasta Takas Müflisten alacaklı olup aynı zamanda müflise borçlu olan alacaklılar İİK m. 200’de öngörülen hususlar dışında takasta bulunabilirler. Aşağıdaki hâllerde ise takas geçerli değildir: • Müflisin borçlusu iflas açıldıktan sonra alacaklısı olursa, • Müflisin alacaklısı iflas açıldıktan sonra borçlusu olursa, • Alacaklının alacağı hamiline yazılı senede dayanıyorsa. Öte yandan, iflas açılmadan önce acz hâlinde bulunan müflise karşı borçlu olup iflas açılmadan önce kendi lehine (üçüncü bir kişi de olabilir) bir alacak ihdas eden kişinin takas talebine itiraz edilebilir. Müflisin Kefil Olduğu Borçların Masaya Yazılması Hem adi kefalette hem de müteselsil kefalette müflisin kefil olduğu borç sebebiyle iflas alacağı olarak talepte bulunulabilir. Kefil olunan borcun henüz muaccel olmamasının bir önemi yoktur. İflas idaresi, ödemede bulunduğu takdirde, asıl borçluya karşı rücu hakkını kullanır.

MÜFLİSİN CEZAI SORUMLULUĞU BAKIMINDAN SONUÇLARI

İflas ettiği için malvarlığının tasfiye edilmesi suretiyle cezalandırılan müflis, şartları olduğu takdirde, cezai açıdan da sorumlu tutulabilir. Müflisin bu şekilde sorumluluğunun doğması taksiratlı iflas ve hileli iflas hâllerinde gündeme gelir. Taksiratlı iflasta müflisin kendinden beklenen dikkat ve özeni göstermemiş olması sebebiyle masa malvarlığının zarar görmesine sebebiyet vermesi yeterlidir. Alacaklılara zarar verme kastı ile hareket edilmiş olması şeklinde bir şart aranmaz. Buna karşın, hileli iflas suçunda müflisin göstermiş olduğu davranışın alacaklıları zarara sokma kastıyla gerçekleşmiş olması şarttır.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI İflas Tasfiyesi ve İflasın Kapanması

ÜNİTE NO 13

YAZAR Doç.Dr. TANER EMRE YARDIMCI

İFLAS TASFİYESİ

Masa Malları İçin Gerekli Tedbirlerin Alınması İflasın açılması sonrasında masa mallarının teşkili için bazı tedbirlerin alınması gerekir. Bu tedbirler alınabilmesi için müflis için de bazı yükümlülükler doğacaktır. Masa Malları için Defter Tutulması İflasın açıldığının kendine tebliğinden itibaren iflas dairesinin masa mallarının defterini tutması lâzım gelir. Hangi tasfiye usulünün uygulanacağını belirlemesi, masa malları hakkında defter tutulması ile mümkün olabilir. Defter tutulurken haczi kabil mal ve hakların kıymeti takdir olunarak tespit edilir. Böylece, iflas masasının değeri belirlenebileceği için hangi tasfiye usulünün uygulanmasının daha uygun olacağı anlaşılacaktır. İflas dairesi, iflasın açıldığının kendisine bildirilmesinden itibaren, 3 (üç) ay içinde tasfiye şeklini belirlemelidir Masa Mallarının Muhafazası Tek başına müflisin mal ve haklarının defter altına alınması, iflas tasfiyesi işlemlerinin tamamlanması için yeterli değildir. Müflise ait olduğu tespit edilen değerlerin muhafaza altına alınması da gereklidir. Bu kapsamda alınabilecek tedbirlerden bazıları şu şekildedir: • Müflisin mağazası, eşya deposu, imalathanesi, perakende satış dükkânı ve bunlara benzer yerleri mühürlenir. • İflas dairesi yukarıda zikredilen yerleri gerek gördüğü takdirde işletebilir. • Paralar, kıymetli evrak, ticari ve ev idaresine ait defterler vesair herhangi ehemmiyeti haiz evrak muhafaza altına alınır. • Başka mallar defter tutuluncaya kadar mühürlenebilir. Lüzum görülürse bunlar defter tutulduktan sonra tekrar mühürlenir. • Müflisin kullandığı yerler haricinde bulunan eşya da muhafaza altına alınır. İflas dairesinin yukarıda alınan tedbirler dışında kalan ve masanın menfaatine görülen işlemler yapması da mümkündür. Alınmış bu tedbirlere aykırı davranması hâlinde müflisin cezai sorumluluğu doğmaktadır. Müflisin Yükümlülükleri İflasın açılması sonrası müflis tarafından yerine getirilmesi gereken bazı yükümlülükler öngörülmüştür. Müflis, iflas dairesinin defter tutabilmesi ve muhafaza tedbirleri alabilmesi için hazır bulunmalıdır. Defter tutulması ve muhafaza tedbirlerinin alınması için lüzumlu bilgilerin (masaya girmesi gereken mal ve hakların bildirilmesi gibi) müflis tarafından iflas dairesine verilmesi gerekir. Tasfiye Biçiminin Belirlenmesi İflas tasfiyesinin hangi usulde yapılacağını belirlemek masadaki mal ve haklara bağlıdır. Öncelikli koşul ise masada haczi kabil mal ve hakların yer almasıdır. İflas tasfiyesinin tatili İflas masasına ait mal ve hakkın bulunmaması hâlinde, tasfiyenin tatiline karar verilmesi ve bunun ilan edilmesi gerekir. Mevcut mal ve haklar tasfiye giderlerini karşılamayacağı için bu yönde karar alınması olağandır. Ancak iflas alacaklıları, iflas tasfiyesinin tatil edilmesine engel olabilirler. Şöyle ki iflas dairesi böyle bir durumu tespit ettiği takdirde ilanda bulunmalıdır. Tasfiyeye yönelik giderleri alacaklılardan biri karşılar ise tasfiyeye devam edilmelidir. Adi tasfiye mi yoksa basit tasfiye mi uygulanacağı aşağıda açıklayacağımız hususlara göre belirlenir. Basit tasfiye Masa malları adi tasfiye giderlerini karşılayabilecek durumda değil ise basit tasfiye usulüne karar verilmelidir. Basit tasfiyeye karar verildiğinde bunun ilan edilmesi zorunludur. İflas dairesi yaptığı bu ilanda alacakların hem alacaklarını hem de iddialarını bildirmeleri gerektiğini belirtir. Buna ilaveten, bir süre öngörülerek tasfiye giderlerinin bu süre içinde peşin olarak ödenmesi durumunda adi tasfiye usulünün uygulanacağı bildirilir. Öngörülecek süre, yirmi günden az iki aydan fazla olamaz. Adi tasfiye işlemleri için lüzumlu giderler ödenmediği takdirde basit tasfiye uygulanmalıdır. Adi tasfiye Masa malları mevcudu itibarıyla adi tasfiye giderlerini karşılayabilecek durumda ise adi tasfiye uygulanmalıdır. Asıl olan adi tasfiye usulünün uygulamasıdır. İflas dairesi, adi tasfiyeye karar verdiğinde genel itibarıyla aşağıdaki aşamalar izlenerek tasfiye tamamlanacaktır. İlk olarak ilanda bulunulması ve ilanın şu kayıtları içermesi gerekir: • Müflisin kimliği ve adresi, • İflasın açıldığı tarih (gün, saat ve dakikasıyla), • Müflisten alacaklı olanların ve masa malı üzerinde istihkak iddiasında bulunanların bu iddialarını delilleri ile birlikte 1 ay içinde yazdırmaları, • Müflisin alacaklı olduğu kişilerin de aynı süre içinde kendilerini ve borçlarını bildirmeleri, • Masa mallarını elinde bulunduranların bunu bildirmeleri, • İlanı takip eden 10 gün içinde ilanda belirtilen yer, gün ve saatte birinci alacaklılar toplantısının yapılacağını bildirilmesi. Adi tasfiye kararlaştırıldıktan sonra birinci alacaklılar toplantısı yapılarak iflas idaresi üyeleri belirlenir. Bundan sonra iflas masasının yönetimi, iflas idaresi

tarafından yerine getirilir. İflas idaresinin üyeleri alacaklılar toplantısında gösterilen 6 (altı) adaydan 3 (üç)'ü seçilerek belirlenir. Alacak tutarına göre çoğunluğu oluşturan alacaklılar 4 (dört) aday gösterir ve bunlardan ikisi iflas idaresi üyesi olarak atanır. Diğer iki aday ise alacaklıların çoğunluğu tarafından belirlenir ve bunlardan yalnızca biri iflas idaresi üyesi olur. Bir şekilde alacaklılar toplantısı yapılamaz veya karar yeter sayısı sağlanamaz ise ikinci alacaklılar toplantısına kadar iflas idaresinin yapması gereken işlemler iflas dairesi tarafından yerine getirilir. İflas Masasının İdaresi İflas idaresinin teşkili ile birlikte tasfiye işlemlerini yapma yetkisi bu organa havale edilir. İflas idaresinin iflas masasını idare ve tasfiye etmek olan bu görevi iflasın kapanmasına kadar sürer. İflas masasının kanuni temsilcisi olan iflas idaresi iflas masasını dışarıya karşı temsil eder. Yani iflas idaresi ne müflisin ne de alacaklıların temsilcisidir. İstihkak davası Haciz yoluyla takipte hacz edilmiş mal hakkında istihkak iddiasında bulunulabileceği gibi iflas yoluyla takipte de aynı yönde bir iddia gündeme gelebilir. Temel mantık aynı olmak ile birlikte iflasta istihkak iddiası belirli farklı özellikler arz etmektedir. İflasta üçüncü kişi yalnızca mülkiyet hakkına dayanarak istihkak iddiasında bulunabilir. Üçüncü bir kişiye ait olmasına rağmen iflasın açılmasından önce borçlunun elinde olan bir mal iflas masasına girebilir. Çünkü borçlu hakkında iflasa karar verildikten sonra borçlunun elinde bulunan bütün mallar iflas masasını oluşturur. Bu durumda, üçüncü kişiye ait malın masadan çıkarılması istihkak iddiasında bulunulması ile mümkün olabilir. İstihkak davasının kabulü dava konusu malın iflas masasından çıkacağı anlamına gelir. Davanın reddi hâlinde ise doğal olarak tam tersi bir durum söz konusu olacaktır. Zaten iflas masasında bulunan mal, iflas idaresi tarafından paraya çevrilir. Müflisin alacaklarının tahsili Müflisin alacaklı olduğu kişiler ödemelerini mutlaka iflas masasına yapmalıdırlar. Dolayısıyla, masa alacaklarının tahsil yetkisinin iflas idaresine ait olduğunu söyleyebiliriz. Acele satışlar Normal şartlarda iflas masası mallarının paraya çevrilmesi ikinci alacaklılar toplantısında sonra gerçekleşir. Acele hâllerde ise İİK m. 229/2 uyarınca iflas idaresinin masa mallarını paraya çevirmesi mümkündür. İflas masasının menfaatini gözetmesi gereken iflas idaresinin acele satışlara karar verebilmesi olağandır. İflas alacakları hakkında karar verilmesi Adi tasfiyenin ilanında müflisten alacaklı olanlara bu alacaklarını bildirmeleri için 1 aylık süre tanınmaktadır. Süre sona erdikten sonra alacaklıların bildirdiği alacakların incelenmesi aşamasında geçilir. Mülkiyet hakkı dışında kalan bir aynı hak iddiası da alacakların incelenmesi usulüne tabidir. İflas idaresinin bu konuda vereceği kararlara karşı istihkak davası açılmaz. Sıra cetveline karşı itiraz yoluna gidilmelidir. Sıra cetvelinin düzenlenmesi ve buna karşı başvuru yolları Sıra cetvelinde yer alabilecek alacaklar iflas alacaklarıdır. Masa alacağının sıra cetvelinde yer alması düşünülemez. Masadan alacaklı olan biri sıra cetveline karşı öngörülmüş başvuru yollarına gitmemelidir. Masa aleyhine genel hükümlere göre açılacak bir dava ile masa alacağı ileri sürülebilir. Sıra cetvelinin düzenlenmesi ile iflas alacakları belirlenmiş olur. Böylece, masanın pasifi (yani müflisin borçları) de ortaya çıkacaktır. İflas idaresi, sıra cetvelini hem kabul edilen hem de reddedilen iflas alacaklarını gösterecek şekilde düzenler. Bunun yanında, istihkak iddiaları hakkında varılan sonuçlar da sıra cetvelinde yer alır. Sıra cetvelinde alacakların sırası İİK m. 206 ve 207'ye göre belirlenir. Kabul edilmiş bir alacağın sırası ve miktarı gösterilmelidir. İflas idaresinin kabul etmediği bir alacak veya istihkak iddiası sıra cetveline yazılırken ret sebebi de gösterilmelidir. Ayrıca iddialarının tamamı veya bir kısmı reddedilen veya istediği sıraya kabul edilmeyen alacaklılara doğrudan haber verilmesi gerekir. Sıra cetvelinin bir sureti de eklenerek yazılı bildirimde bulunulmalıdır. Sıra cetveli tamamlandıktan sonra iflas dairesine verilir. İflas dairesi bu sıra cetvelini ilan eder ve aynı ilanda iflas alacaklıları ikinci alacaklılar toplantısına davet edilir. Bunun üzerine, sıra cetvelinin hatalı düzenlendiğini düşünen hak sahipleri cetvele karşı öngörülmüş başvuru yollarına gidebilirler. Sıra cetveline karşı şikâyet yoluna başvurulabilir veya sıra cetveline itiraz davası açılabilir. Takip hukuku kurallarına aykırı olarak sıra cetveli düzenlendiği takdirde şikâyet yoluna başvurulacaktır. Bir iflas alacaklısının başvurusunda dayanabileceği en önde gelen şikâyet sebebi ise kendi sırasını kabul etmemesi hâlinde söz konusu olur. İddia edilmiş alacak kısmen kabul edilmiş ve alacaklı buna itiraz etmek istiyor ise şikâyet yoluna başvuramaz. Alacağın esas ve miktarını ilgilendirmeksizin yalnızca sıraya itiraz edilmesi, şikâyet sebebi olarak öngörülmüştür. Şikâyet başvurusu icra mahkemesine yapılır. Başvuru süresi ise süresiz şikâyeti haklı kılan bir durum mevcut olmadığı takdirde, sıra cetvelinin ilanından itibaren 7 (yedi) gündür. Menfaati olan herkes şikâyette bulunabilir. Sıra cetveline itiraz davası, iflas idaresinin kararlarına maddi hukuk bakımından karşı çıkılması hâlinde söz konusu olur. İtiraz davasını, yalnızca iflas alacaklıları açabilirler. İflas alacaklısının kendi alacağı hakkında verilmiş ret veya kısmen kabul kararına veya başka bir alacaklının alacağına veya sırasına itirazı hâlinde itiraz davası açılmalıdır. İtiraz davası iflasın açıldığı yerdeki ticaret mahkemesinde açılabilir. Dava açma süresi sıra cetvelinin ilanından itibaren 15 (on beş) gündür. Sıra cetveline karşı itiraz davası basit yargılama usulüne tabidir. İkinci alacaklılar toplantısı Sıra cetveli tamamlandıktan sonra tasfiyeye yönelik işlemler hakkında karar verilmesi için ikinci alacaklılar toplantısı yapılır. Sıra cetveli kesinleşmemiş olsa da ikinci alacaklılar toplantısı yapılabilir. Ama iflasın açılması kararı kesinleşmeden ikinci alacaklılar toplantısı yapılamaz. İflas masası mallarının satışı ve paraların paylaşılması Acele hâller istisna olmak üzere, masa mallarının satışına ikinci alacaklılar

toplantısında karar verilir ve bundan sonra satış gerçekleşir. Satış usulü de ikinci alacaklılar toplantısında karara bağlanır. Pazarlık usulüyle satışta iflas alacaklılarının masa malını almaya istekli olup olmadıklarına da bakılmalıdır. Alacaklılar pazarlıkla satılması planlanan mal için öncelikle bir bedel belirlerler. Bundan daha yüksek bir bedelle masa malını satın almak isteyen çıkmaz ise pazarlıkla satış gerçekleşebilir. Satış bedelinin ödenmesi ve mülkiyetin alıcıya geçmesi haciz yoluyla takipte olduğu gibidir. Eğer masada rehinli bir mal varsa bu malın satış bedelinden öncelikle rehin hakkı sahibine ödeme yapılır. Daha sonra rehinli malın satışı üzerine doğan kamu alacakları için pay ayrılır. Bütün bu ödemelere rağmen para artarsa, geriye kalan kısım masaya kalır. Son olarak masadaki mevcut para alacaklılara paylaştırılmadan önce, masanın borçları ödenmelidir. Artık masada kalan paranın alacaklılara ödenmesi mümkün hâle gelir. Rehinle güvence altına alınmamış alacaklarda alacağın imtiyazlı olup olmamasına göre bir sıra öngörülmüştür. İİK m. 206/4'te zikredilen ve imtiyazlı kabul edilen ilk üç sıradaki alacaklar karşılandıktan sonra dördüncü sırada yer alan imtiyazsız alacak sahiplerine ödeme yapılır. İlk üç sırada yer alan alacaklar genel olarak şu şekildedir: Birinci Sıra: İşçi alacakları, nafaka alacakları İkinci Sıra: Velâyet ve vesayet süresince bu ilişkiden doğmuş alacaklar Üçüncü Sıra: Özel kanunlarda imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar Haciz yoluyla takipte olduğu gibi iflasta da alacağını tam olarak alamayan alacaklılara aciz belgesi verilir. Hatta iflasta aciz belgesi verilmesi ihtimali daha yüksektir. Zira masa mallarının bütün iflas alacaklarını karşılayamaması durumu sıklıkla ortaya çıkar. Aciz belgesi, iflas idaresi tarafından düzenlenir. İflasta kesin dağıtma sonucu ödeme yapılamayan kısım için aciz belgesi verildiği için geçici aciz belgesi uygulaması yoktur. İFLASIN KAPANMASI Masadan elde edilen paralar alacaklılara dağıtıldıktan sonra iflas idaresi, bir rapor sunmalıdır. Masa yönetimin çerçevesinde yapılan işlemler hakkında bilgi vermek üzere böyle bir raporun hazırlanması öngörülmüştür. Bu rapor, iflase karar vermiş olan ticaret mahkemesine verilir ve iflasın kapanması talep edilir. Ticaret mahkemesi tasfiyenin bittiğine kanaat getirdiği takdirde iflasın kapanmasına karar vermelidir. Eğer sunulan raporun hatalı veya eksik olduğu tespit edilir ise bu durum icra mahkemesine bildirilmelidir. İcra mahkemesi hata veya eksikliğin giderilmesi için iflas dairesine talimat verir. Yapılan hata düzeltildikten veya noksanlık tamamlandıktan sonra icra mahkemesi, bu durumu ticaret mahkemesine bildirir. Bunun üzerine, ticaret mahkemesi iflasın kapanmasına karar verir.

DERS ADI İcra ve İflas Hukuku

ÜNİTE ADI Tasarrufun İptali Davası - Konkordato - Yeniden Yapılandırma

ÜNİTE NO 14

YAZAR Doç.Dr. TANER EMRE YARDIMCI

TASARRUFUN İPTALİ DAVASI

Borçlarından dolayı mallarının haczedilmesi veya iflasına karar verilmesi tehdidi altında olan borçlu haciz veya iflastan önce üçüncü kişiler ile bazı tasarruflarda bulunmuş olabilir. Çoğunlukla bu tasarruflar, alacaklının tatmin edilmesini engellemeye yönelik olarak yapılmaktadır. Tasarrufun iptali davası ile alacaklının böyle bir durumda zarar görmesi engellenmeye çalışılır. Tasarrufun İptali Davasının Niteliği Tasarrufun iptali davasının temel amacı borçlunun yapmış olduğu tasarrufların alacaklıya zarar vermesini önlemektir. Bu amaçla iptal davasının kabul edilmesi hâlinde elden çıkarılan mal ve hak sanki borçluya aitmiş gibi icra takip işlemlerine (haczedilme ve paraya çevrilme) tabi tutulmaktadır. Hangi Hâllerde Tasarrufun İptali Davasının Açılabilmesi Borçlunun yapmış olduğu tasarrufların iptali için dava açılmasını haklı kılan hâller üç grupta incelenebilir. Tasarrufun niteliğine ve borçlunun içinde bulunduğu duruma göre iptal davası açılmasının hangi şartlara bağlı olduğu tek tek açıklanmıştır. İvazsız olarak yapılmış tasarruflar İvazsız bir tasarruf işlemi iptal davası açılarak borçlunun alacaklıları bakımından hükümsüz kılınabilir. Alışılmış hediye dışında kalan bağışlamaların iptali istenebilir. Bununla birlikte, ivazlı olarak yapılmış da olsa şu işlemlerin bağışlama hükmünde görülmesi mümkündür: • Eşiyile, altsoyundan veya üstsoyundan biriyle, üçüncü dereceye kadar kayın hısımlarıyla, aralarında evlatlık ilişkisi bulunanla yaptığı ivazlı tasarruf, • Sözleşme yaptığı tarihte kendi verdiği şeyin değerine göre karşılık olarak pek aşağı bir fiyatı kabul ettiği sözleşmeler, • Kendisinin veya üçüncü bir şahsın menfaatine kaydı hayat şartıyla irat ve intifa hakkı tesis ettiği sözleşmeler ve ölüncüye kadar bakma sözleşmeleri. Bu tasarrufların iptali için hacizden veya iflasın açılmasından geriye doğru iki yıl içinde yapılmış olması gerekir. Aciz hâlindeyken yapılmış tasarruflar İptal davasının aciz hâlinde yapılmış tasarruflar bakımında açılması da mümkündür. Aciz hâli ile kastedilen aslında borçlunun borca batık durumda olmasıdır. Buna göre, aşağıdaki işlemler iptal edilebilir: • Mevcut bir borç için rehin tesis edilmiş olması (İstisna: teminat gösterilmesinin taahhüt edilmiş olması) • Olağan ödeme araçlarından başka suretle ödeme yapılmış olması • Vadesi gelmemiş borç için ödeme yapılmış olması • Kişisel hakkın kuvvetlendirilmesi için tapuya şerh verilmesi Yine hacizden veya iflasın açılması anından geriye doğru olmak üzere, geriye doğru bir yıl içinde yapılan tasarruflar iptal edilebilir. Zarar verme kastıyla yapılmış tasarruflar Malvarlığı itibarıyla borçlarını ödeyemeyecek durumda olan bir borçlunun buna rağmen sırf alacaklılara zarar verme kastıyla yapmış olduğu işlemler iptale tabi olacaktır. Borçlunun işlem yaptığı üçüncü kişinin bu durumu bilmesi veya öğrenebilecek durumda olması şartıyla yapılmış tasarrufların iptali istenebilir. Tasarrufun iptali davasında davacı taraf, borçlunun zarar verme kastı ile işlem yaptığını ve üçüncü kişinin bu durumu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat edilmelidir. İspatı kolaylaştırmak için şu şekilde karineler öngörülmüştür: • Borçlunun eşinin, altsoyundan veya üstsoyundan birinin, üçüncü derece de dâhil bu dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin veya evlatlık ilişkisi içinde bulunduğu birinin borçlunun mali durumunu bildiği farz olunur. Şu kadar ki bu kişiler aksini ispat ettikleri takdirde iptal davası reddedilir. • Ticari işletme veya işyerindeki emtianın devri hâlinde de üçüncü kişinin borçlunun bu durumunu bildiği kabul edilmiştir. Üçüncü kişi alacaklının bu durumu bildiğini belirli bir şekilde ortaya koyarak bu karineyi çürütebilir. Tasarruf işleminin gerçekleştiği tarihten itibaren 5 (beş) yıl içinde borçlu aleyhine haciz veya iflas yoluyla takipte bulunmuş olmalıdır. Tasarrufun İptali Davasının Açılması Tasarrufun iptali davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. Zira bu dava malvarlığına ilişkin bir davadır. Hangi yerdeki asliye hukuk mahkemesinin yetkili olduğu ise HMK'nin yetkiye ilişkin hükümlerine göre belirlenmelidir. Borçlunun yapmış olduğu tasarruftan zarar gördüğü için iptal davası açacak kişi hem borçluyu hem de borçlunun işlem yaptığı üçüncü kişiyi hasım olarak göstermelidir. İptal davasına konu olabilecek tasarrufun yapıldığı tarihten itibaren 5 (beş) yıl içinde dava açılmış olmalıdır. Dava açılması için öngörülmüş bu süre hak düşürücü süre niteliğindedir. KONKORDATO Konkordato, borçlarını ödemek isteyen dürüst bir borçlunun başvurduğu ve yukarıda özetlediğimiz olumsuz sonuçları gidermeye yönelik bir uygulamadır. Konkordatoya borçlunun başvurabileceği şekilde yaygın bir

anlayış vardır. Konkordato projesinin içeriğine göre tenzilat, vade ve karma konkordatodan bahsedilebilir. Tenzilat konkordatosunda alacakların belirli bir oranının ödenmemesi yönünde bir konkordato projesi sunulur. Vade konkordatosunda ise alacakların ödeneceği ve fakat vadelerin ötelenmesine yönelik bir proje sunulmaktadır. Borçlunun malvarlığı üzerindeki etkisine göre ise adi konkordato ve malvarlığının terki suretiyle konkordato söz konusu olur. Adi konkordato iflasa karar verilmemiş olan hâllerde iflas dışı konkordato ve iflasa karar vermişse iflas içi konkordato olarak sınıflandırılır. Adi konkordatoda borçlunun kendisine ait malvarlığı üzerinde tasarrufla bulunması söz konusu olur. Buna karşın, malvarlığının terki suretiyle konkordato ise borçluya ait mal ve haklar üzerindeki tasarruf yetkisi alacaklılara bırakılmaktadır. Borçlunun Malvarlığı Üzerinde Tasarrufla Bulunabilmesi Konkordatoda borçlunun malvarlığı üzerinde tasarrufla bulunması suretiyle konkordato, iflas içi konkordato ve iflas dışı konkordato şeklindedir. İflas dışı konkordato başvurusu Konkordato başvurusunda bulunulurken bazı hazırlıkların yapılması ve daha sonra iflasa tabi borçlu için muamele merkezinin bulunduğu yerdeki, iflasa tabi olmayan borçlunun ise yerleşim yerindeki ticaret mahkemesine gidilmesi söz konusudur. Ticaret mahkemesinin mühlet verebilmesi için başvuruda şu bilgilere yer verilmelidir: • Ödemenin nasıl yapılacağı ve ön proje (vade ve/veya tenzilat), • Mali durum hakkında belgeler (borçlunun mali durumunu açıklamaya yönelik defter ve belgeler), • Özellikle imtiyazlı alacaklıları da belirtmek suretiyle alacaklıların listesi (kimlere ne kadar borcun olduğu açıklanmalı), • Karşılaştırma tablosu (iflas etme hâlinde borçlunun malvarlığının parasal karşılığı ile konkordato projesi uygulanırsa alacaklılara ne kadar ödeme yapılabileceği), • Ön projeye yönelik rapor (konkordato ön projesinin başarılı olup olmayacağına dair bağımsız denetim kuruluşları tarafından hazırlanmış rapor), • Mahkeme veya komiser tarafından istenecek diğer belgeler (ihtiyaç duyulan diğer belgeler). Ticaret mahkemesi tarafından uygun bulunduğu takdirde 3 (üç) aylık bir geçici mühlet kararı verilir. Geçici mühlet kararının ilan edilmesi ve alacaklıların varsa itirazlarını bildirmesi sağlanmalıdır. Geçici mühlet kararı verilirken komiser de görevlendirilir ve yerinde görülürse bu mühlet 2 (iki) aya kadar uzatılabilir. Ticaret mahkemesinin geçici mühlet ve bu mühletin uzatılması ile komiser görevlendirilmesine dair kararlarına karşı kanun yoluna başvurulamaz. Aksi yöndeki karara (mühlet talebinin reddedilmesi) karşı ise kanun yoluna başvurulabilir. Geçici mühlet bitmeden önce konkordato projesinin başarıya ulaşma şansı olduğu kanaatine varılırsa, 1 (bir) yıl olmak üzere kesin mühlet kararı verilir. Kesin mühlet kararı sonrasında lüzum görülürse 6 (altı) aya kadar kesin mühletin uzatılmasına karar verilebilir. Kesin mühletin kabulü ile kesin mühletin kaldırılması talebine itirazların reddine ilişkin kararlar karşı kanun yoluna gidilemez. Bunun dışında kalan hâllerde ise kanun yoluna başvuruda bulunulabilir. Geçici mühlet ve kesin mühletin hukuki sonuçları Geçici mühlet ile kesin mühleti içerisinde şu şekilde hukuki sonuçlar meydana gelir. • Alacaklılar bakımından hukuki sonuçlar: Borçlu aleyhine amme alacakları da dâhil olmak üzere herhangi bir icra takibi yapılamaz ve başlatılmış takipler ise durmalıdır. Bununla bağlantılı olarak ihtiyati haczin uygulanamayacağını da belirtmeliyiz. • Borçlu bakımından hukuki sonuçları: Mühlet içinde kural olarak borçlunun mal ve hakları üzerinde tasarrufla bulunabileceği söylenebilir. Bununla birlikte, bazı işlemlerin geçerliği komiserin onayına bağlanabilir veya bazı işlemlerin komiser tarafından yapılabileceği öngörülebilir. Komiserin mühlet içinde yaptığı işlemler hakkında ticaret mahkemesine şikâyet yoluna başvurulabilir. Ayrıca, komiserin faaliyetlerine nezaret etme ve ona tavsiyelerde bulunmak üzere alacaklılar kurulu oluşturulabilir. • Kesin mühletin sözleşmeler bakımından sonuçları: Konkordato mühleti verildiği takdirde, borçlunun faaliyetleri için nitelikteki sözleşmelerde yer alan ve konkordato başvurulması hâlinde bu sözleşmenin hüküm ve sonuç doğurmayacağına yönelik hükümlerin uygulanması mümkün olmaz. Öte yandan, konkordatoya başvuran borçlu için sürekli borç ilişkileri bakımından önemli bir imkân tanınmıştır. Konkordatonun amacına ulaşmasını engelleyen sürekli borç ilişkilerinde komiserin olumlu görüşünün ve ticaret mahkemesinin onayının alınması suretiyle sözleşme feshedilebilir. Geçici ve kesin mühletin kaldırılması Borçlunun mali durumunun iyileşmesi hâlinde konkordato mühleti kaldırılır. Buna ek olarak aşağıdaki hâllerde de mühletin kaldırılmasına ve şayet borçlu iflasa tabi kişilerden ise iflasa da karar verilmelidir: • Borçlunun malvarlığının korunması için iflasın açılması gerekiyorsa, • Konkordatonun başarıya ulaşamayacağı anlaşılıyorsa, • Yapılmaması gereken tasarrufların yapılması ve komiserin talimatlarına uyulmaması (özellikle alacaklıları zarara uğratma kası ile işlem yapma), • Konkordato talebinden feragat edilmesi (sermaye şirketi ve kooperatifte iflasa da karar verilmeli). Alacaklılar toplantısı ve konkordatonun tasdiki Konkordatonun onaylanması için kaydedilmiş olan alacaklıların ve alacakların yarısını aşan bir çoğunlukla imza edilmesi gerekir. Bundan başka, kaydedilmiş olan alacaklıların dörtte birini ve alacakların üçte ikisini aşan bir çoğunlukla imza edilme de kabul edilmiş sayılma için yeterli olur. Oylamada konkordato projesinden etkilenen alacaklılar oy kullanabilir. Toplantı sonrası konkordatonun tasdiki için ticaret mahkemesine başvurulur ve aşağıdaki şartlar mevcutsa konkordatonun tasdikine karar verilebilir: • Adi konkordatoda teklif edilen tutarın, borçlunun iflası hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktardan fazla olacağını anlaşılması, • Teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması, • Konkordato projesinin yukarıda belirtilen çoğunlukla kabul edilmiş bulunması, • Sıra cetvelinde birinci sırasındaki imtiyazlı alacaklıların alacaklarının tam olarak ödenmesinin ve mühlet içinde komiserin izniyle

akdedilmiş borçların ifasının, alacaklı bundan açıkça vazgeçmedikçe yeterli teminata bağlanmış olması, • Konkordatonun tasdikinin gerektirdiği yargılama giderleri ile konkordatonun tasdiki durumunda alacaklılara ödenmesi kararlaştırılan para üzerinden alınması gereken harcın, tasdik kararından önce, borçlu tarafından mahkeme veznesine depo edilmiş olması. Eğer şartların sağlanmadığı kanaatine varılırsa, tasdik talebinin reddine karar verilmelidir. Tasdik talebinin reddi kararı ile birlikte, borçlu iflasa tabi kişilerden ise borçlunun iflasına da karar verilmelidir. İflas içi konkordato Borçlu hakkında iflasa karar verildikten sonra kesin dağıtımına kadar konkordato talebinde bulunulabilir. Müflisin iflas tasfiyesinde konkordato teklifini iflas idaresine sunması gerekir. İkinci alacaklılar toplantısında bu teklif görüşülüp oylamaya sunulur. Oylamada yeteri çoğunluğun sağlanması ise iflas dışı konkordato olduğu gibidir. Konkordatonun feshi Konkordatonun tasdiki sonrasında belirli bir alacaklı bakımından veya alacaklılar bakımından konkordatonun feshi istenebilir. İlk durum için konkordatonun kısmen feshi; ikinci durum için ise konkordatonun tamamen feshi söz konusudur. Borçlunun Malvarlığı Üzerindeki Tasarrufun Alacaklılara Bırakılması Suretiyle Tasfiye Yapılması Borçluya ait malvarlığının tasfiyesini gerçekleştirmek üzere yapılan konkordato başvurusu malvarlığının terki suretiyle konkordatoyu ifade eder. Söz konusu malvarlığı üzerinde tasarruf etme yetkisi alacaklılara bırakılabilir veya alacaklılara bu malvarlığını tamamen veya kısmen üçüncü bir kişiye devretme yetkisi verilir. Konkordatonun tasdiki ile borçlunun malvarlığı konkordato masasını oluşturur. Masayı konkordato tasfiye memuru temsil eder. Tasfiye memurunun işlemlerine nezaret etmek ve onu denetlemek üzere alacaklılar kurulu görev yapar. Alacakların incelenmesi, sıra cetveli düzenlenmesi ve buna karşı başvuru yolları gibi hususlarda iflasa ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır. Fakat alacaklılara bir aciz vesikası verilmez. UZLAŞMA YOLUYLA YENİDEN YAPILANDIRMA Mali durumu bozulan sermaye şirketleri ile kooperatiflerin alacaklıları ile uzlaşmaya vararak yeniden yapılandırılması mümkündür. Konkordatodan farklı olarak yeniden yapılandırmada, sadece borçlunun borçlarının yapılandırılması ile yetinilmemektedir. Aynı zamanda borçlunun yapısal ve finansal yönden yapılandırılması da bu kapsamda yer almaktadır.